

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı

**KUZEY IRAKTA Kİ ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN DEPRESYON
DÜZEYLERİNİN CHAID ANALİZİ İLE İNCELENMESİ**

Kochar Akbar Rstam OMARBLI

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2016

KUZEY IRAKTAKİ ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN DEPRESYON
DÜZEYLERİNİN CHAİD ANALİZİ İLE İNCELENMESİ

Kochar Akbar Rstam OMARBLI

Danışman

Doç. Dr. Fuat TANHAN

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2016

KABUL VE ONAY

Kochar AKBAR tarafından hazırlanan “Kuzey Iraktaki Üniversite Öğrencilerinin Depresyon Düzeylerinin Chaid Analizi İle İncelenmesi ” başlıklı bu çalışma, 20.07.2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

[İ m z a]

Yrd. Doç. Dr. Ahmet YAYLA (Başkan)

[İ m z a]

Doç. Dr. Fuat TANHAN (Danışman)

[İ m z a]

Yrd. Doç. Dr. Gaye Zeynep ÇENESİZ

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Doç. Dr. Fuat TANHAN

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Yüzüncü Yıl Üniversitesi yerleşkesinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun 2 Yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

20.07.2016

[İmza]

Kochar Akbar Rstam OMARBLI

Bu çalışmayı bütün saygılarımı hak eden anne ve babama, aynı zamanda çok değerli ablama, kız ve erkek kardeşlerime ithaf ediyorum. Sevgilim Lana'ya beni bu zorlu süreçte yalnız bırakmayıp beni desteklediği için yoğun duygularla teşekkür ederim...

TEŞEKKÜR

İlk günden bu yana ve bu çalışma süresince her konuda beni destekleyen, bu konunun çalışılması konusunda ilham kaynağı olan, her türlü hata eksikliklerimi samimi bir şekilde gideren, daha iyisini yapmam konusunda beni motive eden çok değerli hocam Doç. Dr. Fuat TANHAN'a en içten dileklerle teşekkürlerimi sunarım.

Bizi kırmayıp tez savunma jürisinde yer almayı kabul eden ve değerli tavsiyeleri ile bana yol gösteren hocamız Doç. Dr. Murat KAYRI ve Yrd. Doç. Dr. Gaye Zeynep ÇENESİZ hocalarımıza da minnettarlığımı sunarak teşekkür ederim.

Sıkıntılı dönemlerimde dertlerimi dinleyen, beni her ihtiyaç duyduğumda dinleyen ve benim bu çalışmayı bitirmem konusunda maddi manevi desteklerini benden esirgemeyen değerli hocalarım, Yrd. Doç. Dr. Ahmet YAYLA, Yrd. Doç. Dr. Necdet TAŞKIN, Doç. Dr. Hasan Basri MEMDUHOĞLU, Yrd. Doç. Dr. Celal ASLAN ve Yrd. Doç. Dr. Murat BOYSAN hocama ve adlarını zikredemediğim diğer hocalarıma da teşekkürlerimi sunarım.

Aynı zamanda tez yazma dönemimde beni kamçılayan arkadaşlarım Uzm. Psi. Dan. Gamze MUKBA, Uzm. Psi. Dan. Engin TURĞUT, Psi. Rufeyde SÖNMEZSOY, Arş. Gör. İbrahim Halil DEMİR'e ve Yunus HASTUNÇ'a teşekkürlerimi sunarım.

İlkokul dönemimden şu ana kadar bana bir harf dahi olsa öğreten değerli hocalarıma buradan teşekkürü bir borç bilip ellerinden öperim.

Yakın arkadaşlarım Kemal OSAL, Abdullah SABIR, Emad SHKUR, Qasm MOHAMAD, Halmat XOSHNAW, Ashti TAHR, Arda TARIQ ve Ayten KARA'ya da bana vermiş oldukları manevi desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Bu çalışmam döneminde okullarını ziyaret ettiğim ve kendilerinden talep ettiğim yardımları benden esirgemeyen üniversite yönetimine, üniversite hocalarıma ve değerli öğrencilerine bu desteklerinden dolayı minnet duygularımı belirtmek ve teşekkürlerimi iletmek isterim.

Son olarak, her ziyaretimde işlerim konusunda benden yardımlarını esirgemeyen ve en kalbi duygularıyla bizleri kabul eden Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sekreteri Servet CAN'a ve çalışanlar Ayhan TAŞKIN'a, Muzaffer OTACI'ya, Erdiç YILDIZ'a, ve Şenol KARAN'a buradan teşekkürlerimi iletirim.

Kochar Akbar Rstam OMARBLI

Van

Temmuz-2016

ÖZET

OMARBLI, Kochar Akbar Rstam. *Kuzey Iraktaki Üniversite Öğrencilerinin Depresyon Düzeylerinin Chaid Analizi İle İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Van, 2016.

Depresyon genel olarak bir duygu durum bozukluğudur. Depresyon sözcüğü; çökkünlük, kendini kederli hissetme, işlevsel ve yaşamsal aktivitenin azalması anlamına gelebilmektedir. Depresyon çok boyutları bulunan ve oldukça karmaşık bir rahatsızlıktır. Lauber ve arkadaşları (2003) tarafından yapılan çalışmada, katılımcıların depresif davranışların nedenlerini sıralarken aile içindeki ve iş ortamındaki durumdan kaynaklı psiko-sosyal stresi birinci sırada belirtirken, ikinci sıraya ise bazı sağlık problemlerin göstermişlerdir. Son olarak ise nedensel yakıştırmalar, yaş, eğitim, etiketleme ve dilin kullanım şekli arasındaki ilişkiye dikkat çekilmektedir (Lauber, Falcato, Nordt, ve Rössler, 2003). Görüldüğü gibi depresyonu etkileyen unsurlar, alan yazında birtakım değişkenlerle açıklanmaya çalışılmaktadır. Bu araştırma kapsamında üniversite öğrencilerinin depresyon düzeyleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 338'i (% 52.80) kadın; 302'si (% 47.20) erkek olmak üzere 640 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma, nicel araştırma kapsamında olup; betimsel tarama modeline göre gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Beck Depresyon Ölçeği kullanılmış olup; çalışma kapsamında Beck Depresyon Ölçeği'nin (BDÖ'nün) Soranice'ye Uyarlama Çalışması da gerçekleştirilmiştir. Uyarlama çalışması kapsamında çalışmada KMO değeri .927 (p=.000) olarak kabul edilebilir bir değer olarak elde edilmiştir. Uyarlama çalışmasına ilişkin doğrulayıcı faktör analizi doğrultusunda elde edilen modeldeki uyum indekslerine bakıldığında gerek $X^{2/df}$ değeri, 3'ün altında olduğu için (Aytaç ve Öngen, 2012) gerekse GFI değeri .95 olduğu için kabul edilebilir düzeyde bir uyumun olduğu sonucu bulunmuştur. Uyarlanan ölçekte dört alt faktör elde edilmiş olup; toplam Cronbach Alpha katsayısı .87 olarak elde edilmiştir. Alt ölçeklerin Cronbach Alpha Katsayısı ise sırasıyla .75, .71, .68 ve .56 olarak elde edilmiştir. Ölçekte yer alan maddelerin yüklerinin ise orta ve üst düzeyde yer aldığı sonucu bulunmuştur. Öğrencilerin depresyon düzeyleri üzerinde anlamlı düzeyde etkili olan değişkenler ise Chaid analizi aracılığıyla elde edilmiştir. Üniversite öğrencilerinin depresyon puan ortalamaları 18.05 olarak elde edilmiştir. Üniversite öğrencilerinin depresyon puanları üzerinde başak etki gösteren değişkenin, "sınıf

düzeyi” (F=7.93, p=.01) olduğu sonucu bulunmuştur. 2., 3. ve 4. sınıf düzeyleri açısından depresyon puanları arasında etkili olan değişken ise “yaş” olmaktadır (F=7.93, p=.01). Bu doğrultuda yirmi yaşından büyük olan katılımcıların depresyon puan ortalamaları (\bar{x} =18.939), yirmi yaşından küçük olanlarınkinden (\bar{x} =15.873) daha yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir. Yirmi yaşından küçük olanlar arasında depresyon puanları açısından etkili olan diğer bir değişken ise “öğrencilerin okudukları bölümler” olduğu (F=10.60, p= .03) sonucu bulunmuştur. Bu bağlamda ileriki çalışmalarda farklı bölümlerde okuyan üniversite öğrencilerinin depresyon düzeyleri karşılaştırılabilir ve farklı bölümlerde okuyor olmanın depresyon üzerindeki etkisine yönelik çeşitli araştırmalar yapılabilir. Depresyon düzeyi açısından daha üst belirti gösteren bölümlerde okuyan öğrencilere yönelik düzenli psikososyal destek ortamları oluşturulabilir.

Anahtar Kelimeler:

Açımlayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi, Beck Depresyon Ölçeği, Chaid analizi Depresyon,

ABSTRACT

OMARBLI, Kochar Akbar Rstam. *An Examination of Depression Level of University Students of North Iraq by Chaid Analyze Method*, Master Thesis, Van, 2016

Depression is a mood disorder which prevents an individual from leading a normal life. General symptoms of depression are poor appetite or overeating, trouble in sleeping or too much sleep, low energy or fatigue, low self-esteem, poor concentration or difficulty making decisions, and feelings of hopelessness. Moreover, depression is not only a very prevalent and dangerous disorder, but also a very heterogeneous one, too. It is influenced by many factors, characterized by a variety of symptoms, and comprised of several subtypes. According to a study, population claimed psychosocial stressors in family and at work as main cause of depression while they were claimed some health problems as secondary common cause of depression. According to same study, age, education, language use and labeling are other important factors that affecting depression (Lauber, Falcato, Nordt, ve Rössler, 2003). Main purpose of this study is to examine students' depression levels according to some variables. The current study is an example of relational screening research model. This study was conducted in the province of North Iraq with 640 students, 338 (52.80%) female and 302 (47.20%) male students those were selected from university students with different class level. The Beck Depression Inventory (BDI) was used in the research. In order to use BDI in this study a study was conducted for adaptation of BDI. An acceptable KMO value of adapted inventory was obtained, .927 ($p = .000$). The confirmatory factor analysis of the model obtained shows that both conformity index value of X^2 / df acceptable because of it is less than 3 (Aytac and Öngen, 2012) and the value of GFI is also an acceptable level of compliance because it is .95. Four sub-factors with the total Cronbach's alpha coefficient value of .87 were obtained from adapted scale. The Cronbach's alpha coefficients of the subscales were obtained as this order .75, .71, .68 and .56. The item load of items in the scale was found to take place in the middle and upper levels. The variables that have significant influence on depression level of university students were determined trough CHAID analysis. The mean of depression scores of university students was obtained as 18.05. The dominant variable that effect depression scores of university students is "grade level" ($F = 7.93$, $p = .01$). The dominant variable that effect

2nd, 3rd and 4th grade students depression scores is "age" ($F = 7.93$, $p = .01$). In this regard, participants', that older than twenty years old, depression scores ($\bar{x}=18.939$) are higher than those participants that twenty years old and younger ($\bar{x}=15.873$). The dominant factor that affecting those participants', with age of twenty or less, depression level is "department of students" ($F = 10.60$, $P = .03$). In this context, it is advised that for future studies to study on depression level of students that study in different departments of university can be compared. Regular psychosocial environment can be created for support to students in terms of section showing signs of higher levels of depression.

Key Words:

Exploratory and confirmatory factor analysis, the Beck Depression Inventory, CHAID analysis, Depression,

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	HATA! YER İŞARETİ TANIMLANMAMIŞ.
BİLDİRİM	i
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR	xiv
1. BÖLÜM.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	2
1.4. Araştırmanın Varsayımları	3
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
2. BÖLÜM.....	4
KURAMSAL ÇERÇEVE	4

2.1. Depresyon	4
2.1.1. Depresyonun Nedenleri	5
Belirtilen sebepler göz önünde bulundurulduğunda bireyin depresyona girme olasılığını artıran sebepler şu şekilde sıralanabilir:	5
2.1.2. Depresyon Türleri	6
2.1.2.1. Majör depresif bozukluk:	6
2.1.2.2. Distimik bozukluk:	6
2.1.2.3. Yıkıcı duygudurumu düzenleyememe bozukluğu:	7
2.1.2.4. Premenstrüel disforik bozukluk:	7
2.1.2.5. Madde / İlaç kaynaklı depresif bozukluk:	7
2.1.2.6. Başka medikal duruma bağımlı depresif bozukluk:	7
2.1.2.7. Diğer belirtilen depresif bozukluk:	7
2.1.2.8. Tanımlanmamış depresif bozukluk:	8
2.1.3. Depresyonu Açıklayıcı Kuramlar	8
2.1.3.1. Psikanalitik kuramlar açısından depresyon	8
2.1.3.2. Bilişsel kuramlar açısından depresyon	9
2.1.3.3. Davranışçı kuramlar açısından depresyon	12
2.1.3.4. Varoluşçu kuramlar açısından depresyon	13
2.1.4. Depresyona İlişkin Yapılan Çalışmalar	14
3. BÖLÜM	17
YÖNTEM	17
Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, araştırmanın veri toplama araçları ve araştırmada işlem ve veri analizi ele alınacaktır.	17

3.1. Araştırmanın Modeli.....	17
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	17
3.3. Araştırmanın Veri Toplama Araçları	19
3.3.1. Beck Depresyon Ölçeği	19
3.3.2. Katılımcı Bilgi Formu.....	19
3.4. Araştırmada İşlem ve Veri Analizi.....	19
4. BÖLÜM.....	21
BULGULAR	21
4.1. BDÖ'nün Uyarlanmasına İlişkin Bulgular	21
4.1.1. BDÖ'nün Uyarlama Çalışması.....	21
4.1.2. BDÖ'nün Uyarlanmasına İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları.....	23
3.1.3. Araştırma Sonucuna İlişkin Bulgular	26
5. BÖLÜM.....	29
SONUÇ, YORUM VE TARTIşMA.....	29
6. BÖLÜM.....	32
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	32
KAYNAKÇA.....	34

TABLolar LİSTESİ

Tablo.1 Araştırmaya katılan öğrencilerin özellikleri	18
Tablo.2. Dönüştürölmüş Faktör Matrisi.....	24
Tablo.3. Doğrulayıcı faktör analizi için uyum indeksleri.....	25

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil.1 Öğrencilerin Depresyon Düzeylerini Yordayan Değişkenlere İlişkin Karar Ağacı
..... 28

KISALTMALAR

Beck Depresyon Ölçeği : BDÖ

Chi Square Automatic Interaction Detection : Chaid

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, varsayımları ve sınırlılıkları ile ilgili bilgi verilecektir.

1.1. Problem Durumu

İnsanlar çevrelerinde olan olaylarda etkilenmeye yatkın varlıklardır. Etkilenmeler genel olarak iki yönlü olmaktadır: olumlu etkilenme ve olumsuz etkilenme. Kişileri olumlu veya olumsuz etkileyen durumlar bireysel olaylar olabileceği gibi kitlesel olaylar da olabilmektedir. Örneğin, doğum gününde alınan hediye, eşinizin evlilik yıldönümünüzü hatırlayıp size sürpriz yapması, eşinizle yapmış olduğunuz tartışma gibi olaylar bireysel etki oluşturan olaylar grubuna girer iken, yaşadığınız dünyada meydana gelen savaşlar daha özelde yaşadığınız bölgede yaşanan savaşlar, tuttuğunuz takımın başarısı, inancınıza göre önemli olan günlerin kutlanması, depremler gibi olaylar ise kitlesel olarak etki oluşturan olaylar grubuna girmektedir. Kuzey Irak Bölgesi yıllardır savaşlara maruz kalmış bir bölge olması nedeniyle insanların da psikolojik açıdan olumsuzluklar yaşamaları olası bir durumdur.

Ortadoğu coğrafyası tarih boyunca çatışmaların merkezinde olmuş bir bölge olarak günümüzde de bu özelliğini korumaktadır. Ortadoğu da günümüzde de savaşlar ve kitlesel yıkımlar yaşanmaya devam etmektedir. Bu yıkımları kimi zaman yaşanan ülkede olup direk olarak vatandaşları etkiler iken kimi zamanda komşu ülkelerde olmakta ve dolaylı olarak kitleleri etkilemektedir. Bu durumda bireylerin umutsuzluk seviyesini arttırmaktadır. Dilbaz ve Seber'e (1993) göre, depresyonun umutsuzluk sonucu oluşan en önemli psikolojik problemdir.

Kuzey Irak bölgesi son yıllara kadar Irak devletine bağlı olarak yönetilen bir bölge iken son yıllarda yaşanan olaylar sonucunda özerkliğini kazanmış ve kendi kendini yönetme yetkisini bir nebze olsun kazanmış bir bölgedir. Bu manada vatandaşları ile uyumlu bir şekilde ve huzur içinde yaşama şansına sahip olmuş olmasına rağmen çevresindeki olaylar nedeniyle dolaylı olarak olumsuz etkilere maruz kalmaktadır.

Yaşanan sorunlar bunlarla da sınırlı kalmamaktadır. Yeni bir yönetsel anlayışa sahip olan Kuzey Irak, birçok alanda gelişimini de yeni yeni gerçekleştirmeye başlamıştır. Birçok alanda halen eksiklikler yaşanmaktadır. Eğitim alanında, sağlık alanında vb. birçok alanda gelişmeler kaydedilirken eksikliklerde birçok alanda sürmektedir. Bu noktada Kuzey Irak'ta hâkim olarak kullanılan Kürtçe'nin Sorani lehçesine çevrilmiş ölçekler sınırlı sayıda olması ve Beck Depresyon Ölçeği'nin (BDÖ) ise Sorani lehçesine uyarlanmasının ise daha önce yapılmamış olması bu bölgede yapılacak depresyonla ilgili çalışmalarda problem teşkil etmektedir. BDÖ'nin Sorani lehçesine uyarlanması Kuzey Irak'ta ki bireylerin depresyon düzeyleri ile ilgili incelemelerde büyük bir boşluğu doldurması beklenmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Yukarıda belirtilen nedenler ışığında BDÖ'nin Sorani lehçesine uyarlanmasının yapılması ve bu bağlamda üniversite öğrencilerinin depresyon düzeylerinin CHAID analize göre belirlenmesi hedeflenmektedir. Bu bağlamda şu sorulara cevap aranacaktır:

1. Üniversite öğrencilerinin depresyon düzeylerini ölçülmesi ve bunun bölüm, yaş, medeni durum ve cinsiyet değişkenleri açısından değişimi nasıl oluşmaktadır?
2. Üniversite öğrencilerinin depresyon düzeyini açıklayan başat değişken hangisidir?
3. Depresyon düzeyini açıklayan başat değişkeni takip eden değişkenler nasıl sıralanmaktadır?

1.3. Araştırmanın Önemi

BDÖ'nün, Kuzey Irak bölgesinde sosyal hayatta ve eğitim hayatında yoğun olarak kullanılan, Sorani lehçesine uyarlanması bir eksikliği gidermesi beklenmektedir. Daha sonra yapılacak çalışmalarda da kullanılmasına ve yaygınlaşmasına vesile olacaktır. Bunun yanı sıra Kuzey Irak bölgesinde depresyonla ilgili yapılan çalışmalar bulunmasına rağmen CHAID analizi ile değerlendirmeye tabii tutulan herhangi bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu durumda katılımcıların depresyon düzeylerini

etkileyen faktörlerin önem düzeyine de vurgu yapan herhangi bir çalışma olmaması bu çalışmanın önem düzeyini arttırmaktadır.

Bu çalışmada elde edilecek bulgular doğrultusunda depresyona yönelik müdahale yöntemleri geliştirmede izlenecek aşamaların belirlenmesine öncülük etmesi beklenmektedir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Araştırma kapsamında bilgi toplanacak bireylerin evreni temsil etme gücünün yüksek olduğu varsayılmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin veri toplama araçlarımız olan BDÖ ve Kişisel Bilgi Formunda ki bilgileri gerekli özeni göstererek cevaplayacakları varsayılmaktadır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin ise ölçülmesi hedeflenen özellikleri tam ve hatasız olarak ölçecekleri varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma BDÖ ölçüm gücü ve ölçüm alanıyla sınırlıdır. Bununla beraber ölçme aracı Süleymaniye Üniversitesi, Erbil Üniversitesi ve Duhok Üniversitesindeki öğrencilere uygulanmış olduğu için buradaki öğrencilerin oluşturmuş olduğu kültürel çeşitlilikle sınırlıdır.

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde depresyon, depresyonun nedenleri, depresyonu açıklayıcı kuramlar ve depresyona ilişkin yapılan çalışmalar ele alınacaktır.

2.1. Depresyon

Depresyon genel olarak bir duygu durum bozukluğudur. Depresyon sözcüğü; çökkünlük, kendini kederli hissetme, işlevsel ve yaşamsal aktivitenin azalması gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Kelimenin kökeni olan ‘depress’ sözcüğü ise, Latince ‘depressus’ tan gelmektedir. Yazılı kaynaklarda yüzyıllardan beri bu sözcüğün kullanıldığına rastlanmaktaysa da, ruhsal bir rahatsızlığın tanımlanması için kullanımı, geçen yüzyılın sonunda Kraepelin tarafından yapılmıştır (Öztürk ve Uluşahin, 2008). Daha çok kendinin umutsuzluk, değersizlik ve çaresizlik şeklinde gösterir. Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre şöyle tanımlanmaktadır: Depresyon, uyarılara karşı duyarlılığın, iş yapabilme gücünün, kendine güvenin azalarak karamsarlığın, umutsuzluğun güçlenmesiyle ortaya çıkan ruhsal bozukluk, ruhsal çöküntü (TDK, 2011). Cambridge sözlüğüne göre ise depresyon şöyle tanımlanmaktadır: bireyin yoğun mutsuzluk ve kaygı (korku ve tedirginlik) içinde olduğu ve bu periyotta normal bir yaşam sürdüremediği mental rahatsızlık sürecidir (<http://dictionary.cambridge.org>). Araştırmacılara göre ise depresyon, büyük bir üzüntü, endişe, suçluluk, değersizlik, başkalarından uzaklaşma, uyku, iştah kaybı, cinsel istek kaybı ve her zamanki faaliyetlere karşı ilgisizlikle belirgin hale gelen bir duygu-durum bozukluğu olarak tanımlanmaktadır. Depresyon, hemen-hemen insanların bütün faaliyet alanlarını etkileyen belirgin davranışları (ör. üzgün tavırlar, yavaşlamış aktiviteler, isteklilikteki eksilme), bilişleri (ör. düşük özgüven, umutsuzluk, çaresizlik, dünyaya olumsuz bakış) ve somatik semptomları (ör. kilo kaybı, uyku düzensizliği, fiziksel şikayetler) içine alan bir rahatsızlıktır (Rehn, 2015).

Psikolojik danışmanlar açısından büyük önem taşıyan ve tanılama kriterlerini belirleyen Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı'nın Beşinci Baskısında (*Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition (DSM 5)*) ise bir

durumun depresyon olarak tanımlanabilmesi için belirtilerin günün büyük bir bölümünde oluyor olmasını ve en az iki hafta devam ediyor olması şartını getirmiştir (APA, 2013). Depresif bozukluklar başlığı altında yer alan rahatsızlıklardan oluşmaktadır. Yıkıcı duygudurumu düzenleyememe bozukluğu, Majör depresif bozukluk, Süreğen depresif bozukluk (Distimik bozukluk), Premenstrüel disforik bozukluk, Madde / İlaç kaynaklı depresif bozukluk, Başka medikal duruma bağımlı depresif bozukluk, Diğer belirtilen depresif bozukluk ve Tanımlanmamış depresif bozukluk Depresif Bozukluklara bölümünde yer almaktadır. Bu rahatsızlıkların ortak özelliklerine bakıldığında üzgün görünüm ve boşluk veya rahatsız edici ruh haline eşlik eden bireyi işlevsellik kapasitesini etkileyecek düzeydeki somatik ve bilişsel değişimlerdir. Aralarında ki farklar ise ortaya çıkış zamanı, süresi ve varsayılan etiyojisidir (APA, 2013).

2.1.1. Depresyonun Nedenleri

Depresyon çok boyutları bulunan ve oldukça karmaşık bir rahatsızlıktır. Gerçek manada depresyona neden olan sebepler tam olarak bilinmemektedir. Ancak, kimileri ağır bir sağlık probleminde dolayı depresyona girer iken kimisi de genetik faktörlerin etkin olduğu nedenlerden dolayı girer, kimileri ise yaşamlarında gerçekleşen büyük değişimler nedeniyle depresyona girmektedir. Lauber ve arkadaşları (2003) tarafından yapılan çalışmada, katılımcıların depresif davranışlarının nedenlerini sıralarken aile içindeki ve iş ortamındaki durumdan kaynaklı psikososyal stresi birinci sırada belirtirken, ikinci sırada ise bazı sağlık problemlerini göstermişlerdir. Son olarak ise nedensel yakıştırmalar, yaş, eğitim, etiketleme ve dilin kullanım şekli arasındaki ilişkiye dikkat çekilmektedir (Lauber, Falcatto, Nordt ve Rössler, 2003). Zihinsel problemlerle ilgili belirtilen birçok neden arasında bireyler arası problemler, gelişimsel olaylar, kişilik, bilişsel sebepler, biyolojik nedenler, çevresel nedenler ve inançsal nedenler yer almaktadır (Khalsa, McCarthy, Sharpless, Barrett ve Barber, 2011). Biyolojik nedenlerin, sosyal faktörlerin ve psikolojik yönün karmaşık bir karışımının neticesinde depresyon oluşmaktadır (Dowd, 2004).

Belirtilen sebepler göz önünde bulundurulduğunda bireyin depresyona girme olasılığını artıran sebepler şu şekilde sıralanabilir:

1. Yaş

2. Yapılan meslek
3. Çatışmalar
4. Biyolojik faktörler
5. Genetik faktörler
6. Büyük olaylar
7. Ölüm veya kayıp
8. Tedavi için kullanılan bazı ilaçlar
9. Ciddi hastalıklar
10. İstismar
11. Madde kötüye kullanımı
12. Mevsimsel değişiklikler
13. Doğum ve hamilelik
14. Yaşanılan çevrenin değiştirilmesi
15. Bireyin yaşamış olduğu kişisel problemler

Bununla birlikte bazı durumlarda herhangi bir sebep olmadan da depresif ruh haline girilebilmektedir.

2.1.2. Depresyon Türleri

Depresyon genel manada kullanılan bir kavram olması nedeniyle, alt türlere bölünebilen bir kavramdır.

2.1.2.1. Majör depresif bozukluk: Kişinin iş, özel ve sosyal yaşam gibi önemli işlevsellik alanlarında bozulmaya yol açacak düzeyde, en az 2 hafta süren, esas olarak çökkünlük ve yaşamdan zevk alamama ya da ilgi kaybı ile belirgin olmak üzere, kendine olan güvende azalma, uyku-iştah değişiklikleri, konsantrasyon kaybı, yorgunluk, tekrarlayan ölüm düşünceleri vb. belirtilerle seyreden, süregiden ruhsal bir rahatsızlıktır (APA, 2013).

2.1.2.2. Distimik bozukluk: En az 2 yıl (çocuk ve ergenlerde en az 1 yıl) süre ile devam eden; çökkün bir duygudurum (çocuk ve ergenlerde kolay kızan bir duygudurum da olabilir) ve beraberinde, tanı ölçütlerini karşılamayacak düzeyde diğer depresyon belirtilerinin görülmesi ile karakterize ruhsal bir rahatsızlıktır (APA, 2013).

2.1.2.3. Yıkıcı duygudurumu düzenleyememe bozukluğu: 6-18 yaşları arasında ortaya çıkan; en az 1 yıl süre ile ortalama olarak haftada 3 kez ya da daha fazla görülen, sözel ya da davranışsal olarak kendini gösteren, içinde bulunulan durumla bağdaşmayacak düzeyde ağır ve yineleyici *öfke patlamaları* ile seyreden ruhsal bir rahatsızlıktır (APA, 2013).

2.1.2.4. Premenstrüel disforik bozukluk: Menstrüasyon (aybaşı, adet) döngülerinin büyük çoğunluğunda olmak üzere, menstrüasyondan 1 hafta önce başlayıp menstrüasyon ile birlikte azalarak kaybolan, belirgin duygusal değişiklikler (mutsuzluk, sinirlilik, gerginlik ve umutsuzluk), ilgi kaybı, uyku-iştah değişiklikleri, konsantrasyon zorluğu, yorgunluk gibi belirtilerin varlığı ile karakterize ruhsal bir rahatsızlıktır (APA, 2013).

2.1.2.5. Madde / İlaç kaynaklı depresif bozukluk: Madde veya ilaç kullanımı tetiklediği depresif bozuklukların semptomlarını içeren depresif bozukluklardır. Bu depresif semptomlar bir maddenin (Ör: uyuşturucu, toksin, psikotropik ilaçlar) ağız yoluyla, enjeksiyon yoluyla veya solunum yoluyla alınması ile bağlantılıdır ve depresif belirtilerde fizyolojik etki, zehirlenme veya yoksunluk dönemi beklenen süreyi aşmaktadır. Bu depresif belirtiler ilaç alma sürecinde veya ilaç alımından sonraki 1 ay içerisinde gerçekleşiyor olmalıdır. Aynı zamanda madde kullanımı, zehirlenme veya yoksunluk sonucu oluşan depresif bozukluk klinik açıdan önemli bir rahatsızlığa veya sosyal, mesleki bozulma veya diğer önemli alanlardaki fonksiyonlardaki bozulmalar neticesinde madde/ilaç kaynaklı depresif bozukluk tanımı kapsamına girer (APA, 2013).

2.1.2.6. Başka medikal duruma bağımlı depresif bozukluk: Başka medikal duruma bağlı depresif bozukluğun temel özelliği belirgin ve kalıcı depresif duygu durumu dönemi veya daha önce yoğun olarak yapılan bütün aktivitelere ya da neredeyse birçoğuna karşı ilgi veya haz duygusunun belirgin bir düzeyde azalmasıdır. Belirtilen bu durumların bir başka medikal durumun fizyolojik etkileri ile doğrudan ilintili olması durumudur (APA, 2013).

2.1.2.7. Diğer belirtilen depresif bozukluk: Bu kategori depresyon belirtilerinden depresif bozukluk klinik açıdan önemli bir rahatsızlığa veya sosyal, mesleki bozulma veya diğer önemli alanlardaki fonksiyonlardaki bozulmalara

kriterlerini karşılayan ancak depresif bozukluk türlerinden hiç birinin kriterlerini tam olarak karşılamayan depresif bozukluklar için kullanılmaktadır (APA, 2013). Bu tanım kapsamında *Tekrarlayan kısa depresyon*, *Kısa süreli depresif epizot* ve *Yetersiz semtomlu depresif epizot* gibi depresif bozukluklar yer almaktadır.

2.1.2.8. Tanımlanmamış depresif bozukluk: Bu kategori depresyon belirtilerinden depresif bozukluk klinik açıdan önemli bir rahatsızlığa veya sosyal, mesleki bozulma veya diğer önemli alanlardaki fonksiyonlardaki bozulmalara neden olan kriterlerini karşılayan ancak depresif bozukluk türlerinden hiç birinin kriterlerini tam olarak karşılamayan depresif bozukluklar belirtmek için uygunlanmaktadır (APA, 2013).

2.1.3. Depresyonu Açıklayıcı Kuramlar

Bu bölümde depresyonu açıklayan kuramlar açısından depresyon açıklanmaya çalışılacaktır. Bu bölümde Psikanalitik kuram, Bilişsel kuram, Davranışçı kuram ve Varoluşçu kuram ele alınacaktır.

2.1.3.1. Psikanalitik kuramlar açısından depresyon

Depresyon, Freud'un yayınlarında ifade edilmiş şekli ile melankoli, Freud'un yayınlarında sıkça rastlanılan bir olgudur. Freud (1917) depresyonu açıkladığı birçok vakasında depresyonun nedenlerini genel olarak biyolojik faktörlere bağlamıştır. Ancak bunun yanında bir kısım vakaların sevgi nesnesinin kaybı ve sevilen birisi veya birileri tarafından reddedilmekle de açıklanabildiğini görmüştür (Freud, 1917). Genel olarak depresyon önemsenen bir nesnenin kaybına verilen bir tepki olarak da ortaya çıkmaktadır. Freud kaybı da gerçek kayıp (Ör: Ebeveynlerden birinin ölümü, eşinin ölümü) ve sembolik kayıp (Ör: meslek olarak yapılan işten çıkarılma, statü kaybı) diye ayrı gruba ayırmıştır (<http://www.gelisimpsikiyatri.com>). Freud *Mourning and Melancholia (1917)* adlı kitabında melankoliye sebep olan durumun bireyin libido nesnesini kaybetmesi sonucu bilinçaltında bastırılmış olduğu çocukluk döneminde yaşamış olduğu kayıpla ilgili anılarının yeniden yaşanması sonucu oluştuğunu belirtmektedir. Çünkü çocukluk döneminde geliştirmiş olduğu süper-ego bireyin kaybetmiş olduğu libido nesnesine yönlendirmiş olduğu öfkeyi ahlaki nedenlerden

dolayı içe yönlendirmekle kendini suçlayıcı konuma gelmesi sonucu depresyon oluşmaktadır. Bir diğer ifade ile depresif duygu durum altında bastırılmış öfke duygusu bulunmaktadır. Genel olarak ise psikanalitik teori depresyonu, bir sevgi nesnesinin kaybı ve bunun sonucunda kişinin benliğinde bir eksiklik, boşluk ve yalnız bırakılmışlık duygularıyla birlikte, öz-güvende belirgin düzeyde bir azalma veya hiç öz-güven kalmaması durumu olarak açıklamaktadır (McLeod, 2015).

Freud'a göre bireyin psikoseksüel dönemlerden olan oral dönemdeki ihtiyaçlarının karşılanmaması bireyde öz güven eksikliğine ve ilişkilerinde bağımlılık geliştirmesine neden olacağından dolayı kişinin yetişkinlik döneminde depresif kişilik geliştirme olasılığın arttırmaktadır. Oral bağımlılığı olan bu kişiler gereksinimlerini ancak boyun eğerek ya da kendilerini beğendirerek karşılama eğiliminde olduklarından; saldırganlık, öfke gibi duygular sürekli bastırmakta ya da duygularının aksi olan tepkiler vermek zorunda kalmaktadırlar.

Bu nedenle psikoanalitik bakış depresyonu bireyin dışa yansıtamadığı öfkesinin dönüşüme uğrayarak öz nefrete dönüşmesi olarak betimlemektedir (<https://www.mentalhelp.net>).

2.1.3.2. Bilişsel kuramlar açısından depresyon

Bilişsel kuram insanların davranışlarından çok insanların inançlarına odaklandığı için depresyonu insanların sistematik olumsuz düşüncelerinin bir sonucu olarak görmektedir. Bu kuramın kurucusu ve en önemli temsilcisi olan Aaron Beck (1983), bireylerin olumsuz düşüncelerinin olumsuz duygulara yol açtığını belirtmektedir. Beck yaptığı çalışmalar neticesinde depresyonda olan bireylerin olayları genel manada olumsuz olarak anlamlandırdıklarını bulmuştur (Beck, Epstein ve Harrison,1983). Aynı zamanda Beck'e (1967) göre, depresyondaki bireyler çocukluk dönemlerinde yaşadığı olumsuz olay ve durumlar neticesinde olumsuz şemalar geliştirirler. Aynı zamanda Beck, depresyondaki bireyin kendisiyle ilgili olumsuz kendilik şemesi geliştirmeye yatkın olduğunu ve bu şemaların genel olarak olumsuz ve kötümser beklentilerden oluştuğunu belirtmiştir. Birey erken yaşantısında yaşamış olduğu travmatik olaylar sonucu geliştirmiş olduğu olumsuz şemalar yeni olumsuz yaşantılar (travmatik yaşam olayları) sonucu harekete geçerler (Beck, 1967). Olumsuz şemalar

aktive olduktan sonra birçok mantık dışı düşünce ve bilişsel ön yargılar düşünce sisteminde baskın olarak görülmeye başlar (McLeod, 2015)

Bilişsel kurama göre, duygusal, davranışsal ve fiziksel rahatsızlık belirtileri bilişsel anormallikler sonucu ortaya çıkmaktadırlar. Bir diğer deyişle, bireyin düşünceleri depresif ruh halinin ortaya çıkmasına öncülük etmektedir. Beck'e depresyona neden olan üç düşünce mekanizması bulunduğu (Beck'in bilişsel üçlüsü veya olumsuz otomatik düşünceler) ve bunları şöyle sıralamıştır (Beck, 1967):

1. Olumsuz kendilik algısı
2. Olumsuz dünya algısı
3. Olumsuz gelecek algısı

Bilişsel üçlü depresyondaki bireylerde otomatik olarak ortaya çıkmaktadır. Depresyondaki insanların tipik özelliği olarak görülmektedir. Bu bilişsel üçlü etkileşime girdiklerinde normal bilişsel süreci engelleyecek şekilde araya girmekte ve bireyin algısında, hafızasında ve problem çözme becerilerinde uyumsuzluklar baş göstermesine ve olumsuz düşüncelerin takıntılı haline gelmesine neden olmaktadır (McLeod, 2015).

Bilişsel hatalar bilginin hatalı işlenmesi neticesinde duruma ve olaylara uygun olmayan ve duygusal sıkıntıya yol açan otomatik düşüncelere yol açmaktadır. Olumsuz kendilik şemasına sahip olan bireyler düşüncelerinde mantıksal hatalar yapmaya yatkınlık bulunmaktadır. Bu bireyler bir durumla ilgili gelen bilgileri olumlu yorumlama ihtimali bulunmasına rağmen daha düşük orandaki olumsuz ihtimali gerçeklik olarak seçmeye da yatkındırlar. Bu tür düşünce yapısı bireyin güçsüzleşmesine ve kaygı düzeyinin yükselmesine neden olabileceği gibi depresyonun önemli tetikleyicisi olabilir. Beck (1967), mantıksal hata veya hatalı düşünme olarak bilinen bilgi işleme süreci içerisinde yer alan bazı sistematik olumsuz ön yargı türlerini şöyle belirtmiştir:

Aşırı Genelleme: Bir tek olayı esas alarak bütün yaşananları bu durum üzerinden değerlendirme. Sınırlı sayıda örneği temel alarak oluşturulmuş bir genel kurala inanmak ve bu kural çerçevesinde hayatını tasarlamak (Türkçapar, 2012). Örneğin, bir öğrencinin tek bir dersin sınavında almış olduğu düşük bir notu göz önünde

bulundurarak okul hayatının başarısızlıklarla dolu olduğunu belirtmesi ve gelecekte de başarısız bir insan olacağını düşünmesi.

Kişiselleştirme: Bireyin kendisiyle ilgili olmayan yada çok az ilgili olan bir olayı kendisiyle ilgili görmesi ve olayın sonuçlarından da kendini sorumlu tutması durumudur (Türkçapar, 2012). Örneğin, birey yapmış olduğu bir davranış sonrasında yaşanan büyük bir depremi kendi yapmış olduğu o davranışın neticesi görmesi ve kendini bu konuda suçlaması durumu. Çocuğu düşük not aldığı için kendini suçlayan anne.

Küçültme ve Büyütme: Kişinin kendisiyle ilgili olumlu durumları önemsiz ve küçük görmesi ve olumsuz durumları da daha büyük görme durumudur. Bu düşünce hatasını yapanlar kendi yaptıklarını küçük görür iken yapamadıklarını da büyük görmeye meyillidirler (Türkçapar, 2012). Arkadaşları tarafından başarılı görülen bir bireyin, arkadaşlarının övgülerine “ben başarılı biri değilim, şansım yaver gitti yoksa bunları yapamazdım. Bakın benimde şu zor dersim üç geldi. Diğerleri zaten kolay dersler herkes iyi yapmıştır” diyerek karşılık vermesi.

Felaketleştirme: Olması muhtemel diğer sonuçları hesaba katmaksızın geleceği hep olumsuz olarak öngörmek veya küçük bir kanıttan yola çıkarak o kanıtı da yeterince değerlendirmeden ve olması muhtemel diğer sonuçları da göz ardı ederek durumu hep olumsuz olarak görmek (Türkçapar, 2012). Örneğin, “İşi yetiştiremedim, patron beni kovacak.”, “Doktora mülakatında başarısız olursam bu benim sonum olur.”.

Keyfi Çıkarsama: Destekleyici kanıtlar olmaksızın ya da gerçekte tersine kanıtlar olmasına rağmen, genel olarak negatif, belli bir sonuca ulaşma durumudur (Türkçapar, 2012). Örneğin, amiri tarafında çağırılan ve kendisine bilgi verilen bir çalışanın “yaptığım işlerden memnun olmadığı için benimler sürekli görüşüyor.” demesi.

Etiketleme: Daha uygun ve gerçeği kapsayabilecek değerlendirmeler yapmak yerine kişinin kendisine ve diğerlerine genel etiketler yapıştırması ve bütün durumu bu nitelemenin ışığında değerlendirmesi (Türkçapar, 2012). Örneğin, “tembelin tekiyi”

Zihin Okuma: Diğer insanların ne düşündüklerini bildiğimizi ve onların bizim ne düşündüğümüzü bildiklerine- bilmeleri gerektiğine inanmak (Türkçapan,2012). Örneğin, “insanlar bana baktıklarında benim zavallı olduğumu düşünüyorlar.”

Zorunluluk İfadeleri: Bireyin kendisi için katı ve değişmez kurallar koyması ve bu kurallar çerçevesinde kendisini ve diğerlerini değerlendirmesidir. Örneğin, “ her zaman en iyi olmalıyım”, “çok çalışmalı ve çok başarılı olmalıyım”.

Seçici Soyutlama: Olayları bağlamından kopartarak bir detaya odaklanma, durumun daha belirgin diğer özelliklerini ihmal etme ve bu sınırlı özellik temelinde bütün yaşantıyı kavramlaştırmaktır (Türkçapar, 2012). Örneğin, birçok insanın beğendiği bir sunum yapan bir kişinin kendini eleştiren bir tek kişiye odaklanıp kendini yetersiz görmesi.

İkili (Ya hep ya hiç) Düşünme: Her türlü yaşantıyı ya hep ya da hiç ya da siyah veya beyaz şeklinde algılama durumudur. Örneğin, “ ya benim dostumsun ya da düşmanımsın.”

Duyudan Sonuca Ulaşmak: Tersine kanıtlar olmasına rağmen öyle olduğuna inandığı için o şeyin doğruluğunu savunmak. Örneğin, “ bazı şeyler yapmış olsam da ben başarısız bir insanım ve başarısız olacağım.”

2.1.3.3. Davranışçı kuramlar açısından depresyon

Davranışçı terapi bireylerde gözlenebilen davranışlara ve bireylerin öğrenmelerinin gerçekleştiği koşullara önem vermektedir. Davranışlar ise öğrenile bilen şeyler olduğu için öğrenme modelleri önem kazanmaktadır. Klasik koşullanma, edimsel koşullanma ve sosyal öğrenme kuramları öğrenmenin gerçekleştiği koşulları açıklamaya çalışmaktadır (McLeod, 2015). Davranışçı kurama insanlarda meydana gelen depresif duygu durumunu, insanların çevreleriyle olan etkileşimine dayandırır iken, bazı davranışçılar da depresyonun uyumsuz öğrenmeler sonucu oluşan bir durum olarak değerlendirmiş ve edimsel koşullanma kuramcıları ise ödül ve ceza yönergelerinin

uygun bir şekilde kullanılmamasının sonucunda oluşan bir durum olarak değerlendirmiştir (Lewinsohn, 1974; McLean, 2012).

Erken yaşam dönemindeki deneyimlerle kişi çeşitli davranış biçimlerini öğrenir ve kendi yaşamında uygular. Lewinsohn'a (1974) göre depresyon bazı kayıplar sonucu ortaya çıkan ödüldeki azalma sonucu ortaya çıkan bir durumdur. Seligman'a (1974) göre depresyon öğrenilmiş çaresizlik durumudur. Öğrenilmiş çaresizlik durumu bireyin kazanmanın olmadığı pozisyona geldiğinde meydana gelen bir durumdur. Durumun kontrolü dışında olduğu, örneğin cezanın kaçınılmaz olduğu, durumlarda bireyler pasif ve çaresizlik gösteren davranışlar gösterir (cw.routledge.com). Seligman, öğrenilmiş çaresizlik yaşantısına sahip köpeklerde görülen stres yaratan durumlar karşısında eyleme geçememeye yönelik pasif tutumların depresif tepkiler olarak adlandırmıştır ve depresif semptomları insanlarda da benzer şekilde görüldüğünü belirtmiştir (Seligman, 1974). Depresif belirtiler gösteren bireylerde görülen iştahsızlık, kötümserlik, umutsuzluk, aşırı uyku ya da uyuyamama gibi tepkiler hayvanlarla yapın öğrenilmiş çaresizlik deneyinde gözlemlenen belirtiler ile benzerlikler göstermektedir.

2.1.3.4. Varoluşçu kuramlar açısından depresyon

Varoluşçu yaklaşıma göre insanın en temel özelliği yaşamda anlam arayışı ve önemli olma duygusudur. Bu nedenle varoluşçu yaklaşım depresyonu da kişinin hayatının anlamını kaybetmesine bağlamaktadır. Varoluşçular ölüm, özgürlük, yabancılaşma ve anlamsızlık şeklinde dört ana başlık altında topladıkları ontolojik problemleri birçok yönüyle ele almaktadırlar (Yalom, 2001). Ölüm; en kolay korkuya sebep olan kaygıdır. Burada meydana gelen kaygı ölümün kaçınılmazlığının farkında olma ile var olmayı sürdürme isteği arasındaki gerilimden kaynaklanır. Özgürlük; insanın hem özgür olmak istemesi hem de birilerine bağlı olmak istemesi arasındaki ikilemden meydana gelmektedir. Yabancılaşma (yalıtım); mutlak yalıtımın farkında olmak ile bağlantı kurma isteği arasındaki çatışmadan kaynaklanır. Anlamsızlık; anlamsız olan evren ile yaşamın anlamını arayan birey arasındaki çatışmadan kaynaklanır (Yalom, 2014; Akt: Engin, Kaçmaz ve Uğuryol, 2016). Younger (1995), yalnızlıkla alakalı olarak varoluşsal yalnızlık üzerinde de durmuştur. Varoluşsal yalnızlık, insanın kendisiyle diğerleri arasındaki aşılmaz boşluktur. Ruhsal açıdan

bakıldığında varoluşsal yalnızlık duygusunun sürekli oluyor olması kişide zamanla depresyon ve kalıcı özgüven azlığı ortaya çıkar.

Varoluşçu yaklaşımın önde gelen Yalom'a göre (2001), depresif kişiyi, yaşamın sorumluluklarını üstlenme anlamında, kendisini varlığa ve yaşamın olanaklarına açamayan, dolayısıyla otantik, bağımsız ve özgür olamayan bir kimse olarak tarif etmiştir. Bu yüzden de hep kendisini, başkalarının arzu, istek ve beklentilerine göre ayarlamaya; onların sevgilerini ve korumalarını yitirmemeye uğraşmaktadır. Önünde açılan otantik bağlantı kurma olanaklarını kullanmamak, depresifi varoluşsal bir suçlulukla doldurmakta ve depresyonda görülen suçluluk ve kendini küçük görme eğilimlerine, bir varoluşsal suçluluk duygusu kaynaklık etmektedir (Yalom, 2001; Akt: Altun, 2015). Depresyonda ortaya çıkan belirtilerin şiddeti varoluşsal suçluluğun şiddetiyle orantılı olduğu iddia edilmektedir

2.1.4. Depresyona İlişkin Yapılan Çalışmalar

Üstün ve Bayar (2015), yaptıkları araştırmada üniversite öğrencilerinin depresyon, anksiyete ve stres düzeylerini cinsiyet, anne-baba tutumları gibi çeşitli değişkenlere göre araştırmışlardır. Araştırmacı, Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin farklı sınıflarında öğrenim görmekte olan 334 (241 kadın ve 93 erkek) üniversite öğrencisi üzerinde betimsel bir araştırma gerçekleştirmiştir. T-testi aracılığıyla cinsiyet ile depresyon arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna araştırmacılar tarafından ulaşılmıştır. Araştırma bulguları doğrultusunda özgüveni yüksek bireylerin depresyon düzeyleri düşük olarak elde edilirken; özgüveni düşük bireylerin depresyon düzeylerinin yüksek olduğu araştırmacılar tarafından bulunmuştur ($p<.05$). Araştırmacılar, anne baba tutumu ile depresyon arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla bağımsız değişken (anne-baba tutumu) ile bağımlı değişken (depresyon) arasındaki korelasyonu incelemişlerdir. Araştırmacılar, otoriter ve ilgisiz anne-baba tutumu ile depresyon düzeyi arasındaki ilişkiyi pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı olarak bulurken; demokratik ve hoşgörülü anne-baba tutumu ile depresyon düzeyi arasındaki ilişkiyi ise negatif yönde orta düzeyde anlamlı olduğu sonucunu bulunmuşlardır.

Aydın (1990), yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin depresyon puanlarını çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmacı, Beck Depresyon Ölçeği'nden (BDÖ) yararlanmıştır. Araştırmacı, cinsiyet açısından ($t = -2.03, p < .05$) BDÖ puanları arasında ve akademik ortalamaları ($t = 2.54, p < .013$) açısından BDÖ puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucunu bulmuştur.

Kassel, Bornovalova ve Mehta (2007), araştırmalarında üniversite öğrencileri üzerinde depresyon ve kaygıyı yordayan değişkenleri araştırmışlardır. Araştırmacılar, cinsiyetin üniversite öğrencilerinin depresyon düzeyleri arasında etkili bir değişken olmadığını; yaşın ise depresyonla ilişkili bir değişken olduğu sonucunu bulmuşlardır ($p < .05$). Araştırmacılar, yaşı daha büyük olan üniversite öğrencilerinin depresif belirtileri daha çok gösterebildikleri sonucunu bulmuşlardır.

Sümer, Poyrazlı ve Grahame (2008), yaptıkları çalışmada, uluslararası öğrencilerin yaşları, üniversitede kalış zamanları, akademik başarıları, sosyal destekleri ve İngilizce düzeyleri gibi çeşitli yönden değişkenlerinin onların depresyon düzeyleriyle olan ilişkilerini araştırmışlardır. Araştırmacılar, ABD'nin doğu kısmında 440 uluslararası öğrenci üzerinde çalışmalarını gerçekleştirmişlerdir. Katılımcıların % 68'inin Asyalı olduğu, % 16'sının Beyaz/Latino dışı % 4'ünün Latin olduğu % 3'ünün Orta Doğulu olduğu, % 2'sinin siyah olduğu ve % 7'sinin "diğer" olduğu araştırmacılar tarafından belirtilmiştir. Araştırmacılar bulgular doğrultusunda düşük düzeyde sosyal desteğin, düşük İngilizce düzeyinin ve Latin olma durumunun yüksek düzeyde depresyonla ilişkili olduğu sonucunu bulmuşlardır.

Leino ve Kisch (2005), yaptıkları çalışmada, Eylül 2000'de Ulusal Üniversite Sağlık Değerlendirmeleri Merkezi'nden (the National College Health Assessment (NCHA)) elde ettikleri verilerden depresyon ilişkili maddelerin ve ortak faktörlerin analizlerini yapmışlardır. Araştırmacılar, sonuçlara göre üniversite öğrencilerinin % 10.3'ünün (6.2'si erkek ve 12.6'sı kadın) depresyon tanısı aldıklarını belirtmişlerdir. Depresyon belirtilerinin öğrencilerin son okul yılında % 39 düzeyinde olduğu sonucu araştırmacılar tarafından bulunmuştur.

Naito, Kijima ve Kitamura (2000), araştırmalarında Cloninger'in psiko-biyoloji depresyon modelini sınıyorlar ve 167 Japon üniversite öğrencisi üzerinde iki durum

üzerinde çalışmışlardır. Zaman-1’de Mizaç ve Karakter Envanteri (the Temperament and Character Inventory (TCI)) ve Oranlamalı Depresyon Ölçeği’ni (Self-rating Depression Scale (SDS)) kullanmıştır. Zaman-2’de SDS tekrar ölçülmüştür. T2 zamanlı depresyon puanları, zararlı kaçınmayla pozitif yönde ve öz-yönelimlilikle negatif yönde ilişkili olarak çıkmıştır. Araştırmacı, düşük düzeydeki öz-yönelimliliğin depresyonun belirleyicisi olduğu sonucunu bulmuşlardır.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, araştırmanın veri toplama araçları ve araştırmada işlem ve veri analizi ele alınacaktır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, genel tarama modellerinden ilişkisel tarama ve betimsel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelleri iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasındaki birlikte değişimin varlığını ve varsa derecesini belirleyen modellerdir. Tarama modelleri geçmişte veya halen mevcut olan bir durumu (olay, kişi, nesne) kendi şartları içinde olduğu gibi tanımlamayı amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2011).

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Bu araştırmanın evreni Kuzey Irakta bulunan üniversitelerde eğitim görmekte olan bütün öğrencilerdir. Araştırmanın örnekleme, Kuzey Irak'ın Süleymaniye, Erbil ve Duhok şehirlerinde yer alan üniversitelerde eğitim görmekte olan 640 öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcılara uygun örnekleme yöntemi ile ulaşılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi, zaman, para ve işgücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklemin ulaşılabilir, kolay uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesi yöntemidir (Büyüköztürk, Kılıç, Akgün, Karadeniz, ve Demirel, 2009). Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik bilgileri aşağıda Tablo.1'de gösterilmektedir.

Tablo.1 Araştırmaya katılan öğrencilerin özellikleri

Demografik özellikler	Sayı	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	338	52.80
Erkek	302	47.20
Toplam	640	100.0
Medeni Durum		
Evli	97	15.20
Bekar	543	84.80
Toplam	640	100.0
Sınıf Düzeyi		
1. Sınıf	132	20.60
2. Sınıf	142	22.20
3. Sınıf	213	33.30
4. Sınıf	153	23.90
Toplam	640	100.0

Tablo.1’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğrencilerin 338’i (% 52.80) kadın; 302’si (% 47.20) erkektir. Araştırmaya katılan öğrencilerden 97’si evli olduğunu belirtirken; 543’ü bekar olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin sınıf düzeylerine bakıldığında ise 132 öğrenci (% 20.60) 1. Sınıfa, 142 öğrenci (% 22.20) 2. Sınıfa, 213 öğrenci (% 33.30) 3. Sınıfa ve 153 öğrenci (% 23.90) 4. Sınıfa devam ettiğini belirtmiştir. Bu demografik bilgilere ek olarak araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21.68 olup yaş aralığı 18-37 arasında değişmektedir. Öğrencilerin okudukları bölümler ise “bankacılık” (n=20 % 3.10), “ziraat” (n=70, % 10.90), “müzik” (n=6, % .90), “bilgisayar öğretmenliği” (n=38 % 5.90), “beden eğitimi öğretmenliği” (n=53, % 8.30), “hukuk” (n=20, % 3.10), “ekonomi” (n=12, % 1.90), “işletme” (n=48, % 7.50), “muhasabe” (n=28, % 4.40), “kimya” (n=13, % 2.00), “fizik” (n=11, % 1.70), “İngiliz dili edebiyatı” (n=30, % 4.70), “sinema ve televizyon” (n=20, % 3.10), “sosyoloji” (n=25, % 3.90), “biyoloji” (n=30, % 4.70), “istatistik”(n=29, % 4.50), “kürtçe” (n=26, % 4.10), “arapça” (n=13, % 2.00), “tarih” (n=25, % 3.90), “coğrafya” (n=9, % 1.40), “iletişim” (n=13, % 2.00), “tiyatro” (n= 20, % 3.10), “heykel” (n=8, % 1.30), “matematik” (n=10, % 1.60), “felsefe” (n=5, % .80), “psikoloji”dir (n=58, % 9.10).

3.3. Araştırmanın Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden gerekli olan verileri elde etmek amacıyla Sorani Lehçesine uyarlama çalışması yapılmış olan Beck Depresyon Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

3.3.1. Beck Depresyon Ölçeği

Beck ve arkadaşları tarafından 1961 yılında geliştirilen Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ) 21 maddeden oluşmaktadır. Her maddenin dört adet yanıt seçeneği vardır ve yanıtlar 0 ile 3 arasında değişmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 0 iken en yüksek puan da 63'tür. Ölçe, kişi kendi beyanlarını esas almakta olup ölçek sonucunda alınan puanlar ile depresyon düzeyi arasında doğru orantı bulunmaktadır. Ölçekten 1-10 arası puan alanlar normal, 11-16 arası puan alanlar orta düzeyde duygu durum bozukluğu, 17-20 arası puan alanlar klinik düzeyde depresyon, 21-30 arası puan alanlarda orta düzeyde depresyon, 31- 40 arası puan alanlarda ciddi düzeyde depresyon ve 41-63 arası puan alanlarda ise ağır depresyon tanımı altına girmektedir. BDÖ yapılacak uygulama için Kuzey Irak Bölgesinde yoğun olarak kullanılan Sorani lehçesine uyarlaması yapılmıştır. . Uyarlanan ölçekte dört alt faktör bulunmakta olup, bu faktörlerin toplam Cronbach Alpha katsayısı .87'dir. Alt ölçeklerin Cronbach Alpha Katsayısı ise sırasıyla .75, .71, .68 ve .56 olduğu bilinmektedir. Ölçekte yer alan maddelerin yüklerinin ise orta ve üst düzeyde yer aldığı sonucu bulunmuştur.

3.3.2. Katılımcı Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formunda bireyin sosyo-demografik özelliklerini belirlemek için sorular hazırlanmıştır. Bu kapsamda cinsiyeti, yaşı, bölümü, sınıfı ve medeni halini belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır.

3.4. Araştırmada İşlem ve Veri Analizi

Araştırma sonucu elde edilen veriler SPSS paket programına girilmiştir. Veriler daha sonra betimleyici analizler yapılmış ve analiz yapmaya uygun olmayan veriler veri setinden atılmıştır. Karar ağacı yöntemlerinden biri olan Chaid analiz yöntemi kullanılarak veriler analiz edilmiştir. Geyik'e (2000) göre, karar ağacı yöntemi

istatistiksel açıdan anlamlılık göstermeyen grupları belirledikten sonra, sonuçları daha rahat okunabilir ağaç diyagramları ile ifade eden ve gözlemleri sınıflandırabilen veya tahmin edebilen bir yöntemdir (Geyik, 2000; akt: Zırhlıoğlu, 2011). Chaid analiz yöntemi bağımlı değişkeni en iyi şekilde açıklaması için kategorik değişkenlere ilişkin veri kümesini homojen alt gruplara bölen istatistiksel bir yöntemdir (Pehlivan, 2006). Bu sayede Chaid analiz yöntemi, bir evreni etkileyen değişkenler arasında ki etkileşimleri veya kombinasyonları bulabilecek etkin bir yöntemdir (Doğan, 2003). Karar ağacı yöntemlerinden bir olan Chaid analiz yöntemi son yıllarda eğitim bilimleri alanında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır (Tanhan ve Kayri, 2012). Bu araştırmada bireylerin depresyon düzeyini farklı değişkenler açısından daha kapsamlı ve detaylı şekilde inceleme fırsatını sunduğu için Chaid analizi kullanılmıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR

4.1. BDÖ'nün Uyarlanmasına İlişkin Bulgular

Bulguların bu bölümünde, Beck Depresyon Ölçeği'nin (BDÖ'nün) Soranice'ye Uyarlama Çalışmasına ilişkin bulgular yer almaktadır.

4.1.1. BDÖ'nün Uyarlama Çalışması

Alan çalışanlarının yaptıkları çalışmalar için gerekli olan ölçme araçlarından yoksun olmaları durumunda yapabilecekleri iki şey bulunmaktadır: 1. Yeni bir ölçek geliştirmek veya 2. Kültürlerarası uyarlama süreci olarak bilinen ve daha önceden başka bir dilde geçerliliği kanıtlanmış bir ölçeği kendi diline uyarlamaktır (Guillemin, Bombardier, ve Beaton, 1993). Uyarlama çalışmalarına bakıldığında, yapılan çalışmanın sadece dille sınırlı kalmaması gerektiği ve kültürel açıdan da hitap edilen toplumu uygunluk göstermesine ihtiyaç duyulmaktadır. Kültürlerarası çalışmaların kabul edilebilir olmasında uyarlanan ölçek ile orijinal ölçek arasında denkleğin sağlanması da önem taşır (Mukba, 2013). Bunların yanı sıra, yapılan çalışma geçerlilik ve güvenilirlik yönünden de uygunluk göstermesi beklenmektedir.

Ölçek uyarlama çalışmalarında denkleğin sağlanması için gerekli aşamalar:

Semantik denklik aşaması: Çevrilen kelimenin birebir aynı olmasından çok kavramsal olarak kelimenin anlamını karşılıyor olması esastır (Rocha, Veiga, Oliveria, Song, ve Ferreira, 2013).

Kültürel ve kavram denkliği aşaması: Uyarlanan ölçeğe ait her bir maddenin içerik denkleğinin sağlanabilmesi için hedef dile ait kültüre ve kavramlara göre hareket edilmesi esastır (Flaherty, Gaviria, Pathak, ve ark., 1988; Akt: Zubaran ve ark., 2013). Diğer bir ifadeyle, kültürel uyuma dikkat edilmesi çok büyük önem arz etmektedir.

Ön-test uygulanması: Asıl kitleye uygulanmadan önce hazırlanan uyarlama çalışması pilot bir uygulamayla denenmesi sürecini ifade eder. Aynı zamanda uyarlanan ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğinin sınanmasına da imkanı verir. Bu uygulama, araştırmacıya örneklem grubu, çalışma koşulları ve uyarlanan ölçekle ilgili olası bir sorun yaşayıp yaşamayacağını görme imkanı sunar (Cha, Kim & Erlen, 2007).

Ölçek uyarlama çalışmalarında en önemli sorunlardan birini uygun çeviri uzmanlarının seçimi oluşturmaktadır. Çevirmenleri seçerken her iki dili de akıcı konuşan ve her iki kültürü de yakından tanıyan dil bilim uzmanları olmalarına dikkat edilmelidir. Ayrıca çevirmenler, aynı kültürde aynı anda her iki dili de geliştirenlerden değil, her iki dili farklı zamanlarda ve kültürlerde öğrenen kişiler arasından seçilmelidir (Bal, 2010).

Elde edilen bilgiler ışığında BDÖ için gerekli izinler alındıktan sonra Soranice'ye uyarlanması sürecinde izlenen aşamalar aşağıda sıralanmıştır.

İlk olarak, semantik denklik için üç ayrı İngilizce dil uzmanı tarafından birbirlerinden bağımsız biçimde Soranice'ye çevrilmiştir. İkinci aşamada, kültürel ve kavramsal denklik için Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Uzmanları tarafından değerlendirilmiş ve görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Üçüncü aşamada, ölçeğin Soranice'ye çevrilmiş halinin üniversite öğrencileri ön-test uygulanmıştır. Ön-test uygulaması kapsamında 210 öğrenciye ulaşılmıştır. Bu sayede katılımcılara uygulanan ölçek uyarlamasının dil ve kültürel açıdan uygunluğu sınıdığı gibi aynı zamanda da geçerlilik ve güvenilirlik düzeyi de belirlenmiştir.

Ölçeğin uyarlanmasına ilişkin çeşitli adımlar izlendikten sonra gerekli uygulamalar yapılmış ve 670 kişiye ulaşılmıştır. Ölçekten elde edilen veriler SPSS 20 programına yüklenmiştir ve uyarlanan ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğine yönelik "açımlayıcı faktör analizi" yapılmıştır. Analizler sonucu BDÖ'den elde edilen bulgular aşağıda yer almaktadır.

4.1.2. BDÖ'nün Uyarlanmasına İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktör analizi yapılırken; veri setinin faktör analizi için uygunluğunun değerlendirilmesi, faktörlerin elde edilmesi, faktörlerin rotasyonu ve faktörlerin isimlendirilmesi olmak üzere dört temel aşama öne çıkmaktadır (Kalaycı, 2005). Birinci aşamaya yönelik veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığını değerlendirmek amacıyla Kaiser-Meyer- Olkin (KMO) testinden yararlanılmıştır.

KMO örneklem yeterliliği ölçütü, gözenen koreasyon katsayısı büyüklüğü ile kısmi koreasyon katsayılarının büyüklüğünü karşılaştıran bir indeks oma özelliği taşımaktadır ve KMO değerinin .50'nin üzerinde olması, KMO'nun kabul edilebilir bir değer olduğunu göstermektedir (Kalaycı, 2005). Bu çalışmada KMO değeri .927 ($p=.000$) olarak elde edilmiştir. Bu değer 1'e yakın olduğu için diğer bir ifadeyle KMO değeri ne kadar yüksek olursa veri seti faktör analizi yapmak için o kadar uygun (Kalaycı, 2005) olduğu için iyi bir değer olma özelliği göstermektedir.

İkinci aşamada ise faktörlerin elde edilmesi söz konusu olmaktadır. Faktörlerin elde edilmesine yönelik, öz-değer (eigenvalues) istatistiğinden yararlanılmıştır. Üçüncü aşamada ise faktörlerin rotasyonuna yönelik "varimax" tekniğinden yararlanılmıştır. Faktör analizi sonucunda elde edilen bulgular tablo olarak aşağıda sunulmuştur.

Tablo.2. Dönüştürülmüş Faktör Matrisi

	İçerik				Madde Toplam Korelasyonu
	1. Gelecek Kaygısı	2. Gelecek Beklentisi	3. Motivasyon Kaybı	4. Umut	
S7	.701	.104	.278	.020	.535
S8	.613	.138	.105	.143	.468
S12	.540	.136	.047	.368	.482
S5	.517	.215	.267	.014	.481
S9	.508	.344	.141	.016	.488
S13	.507	.220	.091	.293	.502
S6	.467	.097	.317	.200	.482
S19	.093	.644	.086	.017	.292
S18	.080	.640	.217	.188	.493
S21	.201	.586	.205	.027	.467
S16	.169	.565	.197	.270	.528
S14	.331	.503	.042	.220	.494
S20	.298	.479	.241	.095	.510
S1	.142	.229	.689	.021	.510
S4	.142	.004	.677	.300	.453
S2	.227	.086	.628	.052	.454
S3	.385	.176	.490	.036	.496
S10	.023	.022	.144	.708	.312
S11	.245	.112	.046	.618	.360
S17	.101	.302	.399	.469	.521
S15	.177	.326	.222	.441	.480
Özdeğeri	6.107	1.242	1.146	1.015	
Açıklanan Varyans (%)	13.373	12.273	10.881	8.760	
Cronbach Alpha Katsayısı	.751	.711	.682	.562	
Toplam Cronbach Alpha	.873				

Tablo.2’de görüldüğü gibi 1. Faktör atında yer alan ölçek maddeleri 7, 8, 12, 5, 9, 13 ve 6 olup; sırasıyla faktör yükleri .70, .61, .54, .51, .50, .50 ve .46 olmaktadır. 2. Faktör altında ise 19., 18., 21., 16., 14. ve 20. maddeler olup; sırasıyla faktör yükleri .64, .64, .58, .56, .50 ve .47 olarak elde edilmiştir. 3. Faktörde ise 1., 4. ve 2. maddeler yer almakta olup; sırasıyla faktör yükleri .68, .67, .62 ve .49 olarak bulunmuştur. 4. Faktörde ise 10., 11., 17. ve 15. maddeler bulunmaktadır ve faktör yükleri sırasıyla .70, .61, .46 ve .44 olarak elde edilmiştir. Faktör yükleri, .30-.59 arasında yer aldığı orta düzeyde; .60 ve yukarısında olduğunda ise yüksek düzeyde yük değerine sahip olmaktadır (Büyüköztürk, 2002). Görüldüğü üzere ölçekte yer alan maddelerin yükleri orta ve üst düzeyde yer almaktadır.

Öz-değer istatistiğine bakıldığında ise 1'den büyük olan faktörler, anlamlı olarak değerlendirilebilmektedir (Kalaycı, 2005). Tablo.2'de Görüldüğü üzere, uyarlanan ölçeğin 4 alt faktörüne ait olan öz-değerleri 1'den büyük olduğu için bu alt faktörler, anlamlı olarak değerlendirilebilmektedir. Birinci alt faktör, toplam varyansın % 13.373'ünü, ikinci alt faktör ise % 12.273'ünü, üçüncü alt faktör % 10.881'ini ve dördüncü alt faktör % 8.760'ını açıklamaktadır. Dört alt faktör ise birlikte toplam varyansın % 45.28'ini açıklamaktadır. Ölçeğin güvenirliğine yönelik ise Cronbach Alpha Katsayısı'ndan yararlanılmıştır. Toplam Cronbach Alpha katsayısı .87 olarak elde edilmiştir. Alt ölçeklerin Cronbach Alpha Katsayısı ise sırasıyla .75, .71, .68 ve .56 olarak elde edilmiştir. Beck ve arkadaşları, ölçeğin orijinalinde “gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler”, “motivasyon kaybı” ve “umut” olmak üzere üç faktör bulmuşlardır. Charles ve arkadaşları ise 193 kişi üzerinde yaptıkları çalışmalarında “gelecek ile ilgili negatif duygular”, “gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler”, “motivasyon kaybı” ve “umut” olmak üzere dört faktör elde etmişlerdir (Durak ve Palabıyıkoglu, 1994). Bu ölçekte Charles ve arkadaşlarının çalışmalarındaki gibi dört alt faktör elde edilmiş olup alt-faktörler için aynı isimlendirmeler (gelecek kaygısı, gelecek beklentisi, motivasyon kaybı ve umut), bu çalışma için de uygun olabilmektedir. Görüldüğü üzere madde toplam korelasyonu ise .29 ile .53 arasında değişmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi için uyum indeksleri ise aşağıda Tablo.3'te gösterilmektedir.

Tablo.3. Doğrulayıcı faktör analizi için uyum indeksleri

χ^2	Df	p	χ^2/df	GFI	CFI	RMSEA	ECVI	NFI	NNFI	IFI	RFI	RMR	Standardized RMR	AGFI
338.49	183	.00	1.849	.95	.98	.036	.68	.96	.98	.98	.96	.034	.036	.94

Tablo.3'te görüldüğü üzere oluşturulan modeldeki uyum indekslerine bakıldığında gerek χ^2/df değeri, 3'ün altında olduğu için (Aytaç ve Öngen, 2012) gerekse GFI değeri .95 olduğu için kabul edilebilir düzeyde bir uyumun olduğu sonucu bulunmuştur. Uyum iyiliği indekslerinin uyumluluğu 1'e yaklaştığı oranda artmaktadır (Doğan ve Başokçu, 2010). Yine tablodan görüldüğü üzere, CFI değerinin .98 ve RMSEA değerinin .036 olarak elde edilmesi uyarlanan ölçeğin indeksinin uyumlu olduğunu göstermektedir. Yine AGFI değerinin .94, NNFI değerinin .98, IFI değerinin

.98, RFI değerinin .96 olduğu, 1'e yaklaştığı için yüksek uyum gösterdiği ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak ortaya çıkan bu uyum indeksleri, modelin iyi düzeyde bir uyum gösterdiği sonucunu ortaya çıkarmıştır.

BD'nn uyarlanmasına ilişkin analiz bulgularından sonra araştırmanın amacı kapsamında elde edilen bulgular aşağıda yer almaktadır.

3.1.3. Araştırma Sonucuna İlişkin Bulgular

Araştırma amacı kapsamında niversite ğrencilerinin depresyon düzeyleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Öğrencilerin depresyon düzeyleri üzerinde anlamlı düzeyde etkili olan değişkenler Chaid analizi aracılığıyla elde edilmiştir. Elde edilen Chaid analizi sonuçları aşağıda yer almaktadır (şekil.1).

Toplam
Beck Depresyon Ölçeği

Node 0	
Mean	18.055
Std. Dev.	10.836
n	640
%	100
Predicted	18.055

Sınıf
Adj. P.value=0.000, F=50.414.
df1=1. df2=638

3.00: 4.00: 2.00

1.00

Node 1	
Mean	16.561
Std. Dev.	10.302
n	580
%	79.4
Predicted	16.561

Node 2	
Mean	23.803
Std. Dev.	10.960
n	132
%	20.6
Predicted	23.803

yaş
Adj. P.value=0.010, F=7.936.
df1=1. df2=506

<=20.00

>20.00

Node 3	
Mean	15.873
Std. Dev.	9.927
n	394
%	61.6
Predicted	15.873

Node 4	
Mean	18.939
Std. Dev.	11.222
n	114
%	17.8
Predicted	18.939

bölüm

Adj. P.value=0.032, F=10,605.
df1=2. df2=391

Finans ve Bankacılık; Hukuk.
Felsefe. Sosyoloji

Ziraat; Fen bilimleri; Dil;
Tarih ; Coğrafya

Sanat. Spor ; bilgisayar ve
Mühendislik

Node 5	
Mean	19.017
Std. Dev.	11.681
n	118
%	18.04
Predicted	19.017

Node 6	
Mean	15.250
Std. Dev.	8.813
n	192
%	30.00
Predicted	15.250

Node 7	
Mean	12.881
Std. Dev.	8.459
n	84
%	13.10
Predicted	12.881

Şekil.1 Öğrencilerin Depresyon Düzeylerini Yordayan Değişkenlere İlişkin Karar Ağacı

Şekil-1’de görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin depresyon puan ortalamaları 18.05 olarak elde edilmiştir. Üniversite öğrencilerinin depresyon puanları üzerinde başak etki gösteren değişken, “Sınıf düzeyidir” ($F=7.93$, $p=.01$). Bu bağlamda 1. sınıf öğrencilerinin depresyon puan ortalamaları ve düzeyleri ($\bar{x}=23.80$), 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden ($\bar{x}=16.56$) daha yüksek çıkmıştır.

2., 3. ve 4. sınıf düzeyleri açısından depresyon puanları arasında etkili olan değişken ise “yaş” olmaktadır ($F=7.93$, $p=.01$). Bu doğrultuda yirmi yaşından büyük olan katılımcıların depresyon puan ortalamaları ($\bar{x}=18.939$), yirmi yaşından küçük olanlarınkinden ($\bar{x}=15.873$) daha yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir. Yirmi yaşından küçük olanlar arasında depresyon puanları açısından etkili olan diğer bir değişken ise “öğrencilerin okudukları bölümler” olmaktadır ($F=10.60$, $p=.03$). Şekilden de görüldüğü gibi sırasıyla incelendiğinde “finans ve bankacılık”, “hukuk” “felsefe” ve “sosyoloji” bölümlerinde okuyan öğrencilerin depresyon puan ortalamaları ($\bar{x}=19.017$), “ziraat”, “fen bilimleri”, “dil”, “tarih” ve “coğrafyada” okuyan öğrencilerin depresyon puan ortalamalarına göre ($\bar{x}=15.250$) ve “sanat”, “spor”, “bilgisayar ve mühendislik” puan ortalamalarına göre ($\bar{x}=12.881$) daha yüksek çıkmıştır.

5. BÖLÜM

SONUÇ, YORUM VE TARTIŞMA

Öğrencilerin depresyon puanları arasında “sınıf düzeyi” açısından anlamlı farklılık bulunmuştur. 1. Sınıf öğrencilerin depresyon puan ortalamaları ve düzeyleri, 2., 3. ve 4. sınıfa giden öğrencilere göre daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuç, üniversiteye yeni gelen öğrencilerin yeni bir ortama gelme ve yeni bir yaşam döngüsüne uyum sağlamada yaşanan zorluk ve sıkıntıların yol açabileceği depresif durumlarla açıklanabilir. Nitekim Furr, Westefeld, McConnell ve Jenkins (2001), üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmalarında öğrencilerin % 53’ünün üniversiteye başladıktan sonra depresyon yaşamaya başladıklarını belirttiklerini vurgulamışlardır. Üniversite öğrencilerinin yeni bir ortama gelmeleri, yeni bir yaşam sürecine uyum sağlamayı gerektirebilir ve bu durum zaman alabilir, bu bağlamda 3. ve 4. Sınıf öğrencilerinin depresyon düzeyleri daha az düzeyde etkilenebilir. Sümer ve Poyrazlı (2008), çalışmalarında öğrencilerin üniversite için geldikleri yerdeki kalış sürelerinin depresyon düzeyleriyle ilişkili olduğu sonucunu bulmuşlardır. Öğrencilerin 1. sınıfta okuyorken ki “sosyal destek ortamları, 3. ve 4. Sınıf öğrencilerine göre daha az olabilir. Bu bağlamda “yalnızlık” ve “sosyal destek” gibi olgular, öğrencilerin depresyon düzeyleri üzerinde etkili olabilir. Kim (2001), çalışmasında üniversite öğrencilerinin depresyon puanları arasında “sosyal destek memnuniyeti” ve “yalnızlık” değişkenlerinin anlamlı düzeyde etkili olduğu sonucunu bulmuştur. Alan yazına bakıldığında, 1. ve 2. sınıf üniversite öğrencilerinin depresyon düzeylerinin diğer sınıf düzeylerinden anlamlı olarak daha yüksek olduğuna yönelik çalışmalara rastlanmaktadır (Inam, Saqib ve Alam, 2003; Sharma, Gupta, Khare ve Agarwal, 2015; Singth, Lal ve Shekhar, 2010; Oliver ve Burkham, 1979). Eisenberg, Gollust, Golberstein ve Hefner (2007) ise araştırmalarında lisans düzeyindeki üniversite öğrencilerinin depresyon düzeylerinin lisansüstü düzeydeki öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucunu bulmuşlardır. Bu tez çalışmasında, 1. sınıf üniversite öğrencilerinin depresyon puan ortalamaları, 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin depresyon puan ortalamalarına göre anlamlı olarak daha yüksek çıkmıştır. Bu çalışmanın aksine Temel, Bahar ve Çuhadar (2007) üniversite öğrencileri üzerindeki depresyon düzeylerini çeşitli değişkenlerle inceledikleri çalışmalarında 4.

sınıfların depresyon puan ortalamalarını anlamlı olarak diğer sınıf seviyelerinden daha yüksek bulmuşlardır.

Üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyleri üzerinde depresyon puanları arasında etkili olan değişkenin, “yaş” değişkeni olduğu sonucu bulunmuştur. İkinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri arasında yirmi yaşından büyük olanların depresyon puan ortalamalarının yirmi yaşından küçük olanlarına göre daha yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir. Yirmi yaşından büyük olan bireylerin yaşama dair stres ve zorluklarda daha karamsar olabilecekleri ve umuttan uzaklaşabilecekleri yorumu yapılabilir. Alan yazına bakıldığında bu çalışmanın aksine yaş değişkeninin depresyon üzerinde etkili bir değişken olmadığına yönelik çalışmalara rastlanmaktadır (Çelikel ve Erkorkmaz, 2008; Otlu, 2008; Stordal, Mykletun ve Dahl, 2003; Oliver ve Burkham, 1979). İbrahim, Kelly, Adams ve Glazebrook (2013), yaptıkları çalışmada üniversite öğrencilerinde depresyon yaygınlığına yönelik alan yazı tarama çalışması yapmışlardır. Araştırmacılar, taradıkları veri tabanları (PubMed, PsycINFO, BioMed Central and Medline) dahilinde yedi çalışmada daha genç olan üniversite öğrencilerinin depresyon düzeylerinin daha fazla olduğunu; iki çalışmada ise yaşı daha büyük olan üniversite öğrencilerinin depresyon düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucunu elde etmişlerdir.

Yirmi yaşından küçük olanlar arasında depresyon puanları açısından etkili olan diğer bir değişkenin ise “öğrencilerin okudukları bölümler” olarak elde edilmiştir. Araştırma bulgularına göre sırasıyla incelendiğinde “finans ve bankacılık”, “hukuk” “felsefe” ve “sosyoloji” bölümlerinde okuyan öğrencilerin depresyon puan ortalamaları, “ziraat”, “fen bilimleri”, “dil”, “tarih” ve “coğrafyada” okuyan öğrencilerin depresyon puan ortalamalarına göre ve “sanat”, “spor”, “bilgisayar ve mühendislik” puan ortalamalarına göre daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuçlara bakıldığında, daha yoğun bilişsel süreç gerektiren bölümlerde okuma durumunun stres yaratabildiği ve depresyonla ilişkili durumlara yol açabildiği yorumu yapılabilir. Özellikle “sanat” ve “spor” gibi bölümlerde okuyor olma durumu, bilişsel olarak daha az yorucu ve gerek duygusal gerekse sosyal olarak daha önde olan ve rahatlatıcı yönleri de bulunan bölümler olarak düşünülebilir. Nitekim alan yazına bakıldığında sanatla (Labbe’, Schmidt, Babin ve Pharr, 2007; Petrillo ve Winner, 2005) ve sporla (Conboy, 1994; Thome ve Espelage, 2004) uğraşmanın bireyin ruh halini olumlu yönde etkilediği çeşitli

çalışmalarla ortaya konulmuştur. Alan yazına bakıldığında üniversitede farklı fakültelerde okuyan öğrenciler arasında depresyon düzeylerinin farklı olduğuna ve bu çalışmada elde edilen sonuçlardan spor yüksekokulu öğrencilerinin depresyon düzeylerinin daha düşük olduğuna yönelik paralel çalışmalara rastlanmaktadır. Çelikel ve Erkorkmaz (2008), araştırmalarında fakülteler arasında depresyon belirti açısından fark olduğunu bulmuşlardır. Araştırmacılar, Fen Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin depresyon düzeylerinin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencileri ile Eğitim Fakültesi öğrencilerinden anlamlı derecede daha yüksek olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Araştırmacılar, Eğitim Fakültesi'nde ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda okuyan öğrencilerin mezuniyet sonrası iş bulma konusunda daha şanslı oldukları için daha az depresif belirti gösterebilecekleri biçiminde yorumda bulunmuşlardır. Aktekin, Karaman, Yiğiter, Erdem, Erengin ve Akaydın (2001), ise üniversite öğrencileri üzerinde çeşitli değişkenler açısından depresyonu ve kaygıyı araştırmışlardır. Araştırmacılar, tıp fakültesi öğrencileri ve ekonomi fakültesi öğrencilerinin depresyon düzeylerinin, spor yüksekokulunda okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucunu elde etmişlerdir.

Bu araştırmada “sosyoloji”, “felsefe”, hukuk” ile birlikte “finans ve bankacılık” bölümü öğrencilerinin depresyon puan ortalamaları diğer bölümlere göre anlamlı olarak daha yüksek çıkmıştır. Özdel, Bostancı, Özdel ve Oğuzhanoglu (2002), üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada öğrencilerin depresyon düzeylerini bazı değişkenler açısından incelemişlerdir. Bu çalışmadan farklı olarak araştırmacılar, öğrencilerin Beck Depresyon puan ortalamaları arasında “İktisat Fakültesi” öğrencilerinin puanlarını anlamlı düzeyde en düşük olarak elde etmişlerdir.

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarına göre değerlendirme ve önerilere yer verilmiştir. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin depresyon düzeyleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. İleriki araştırmalarda orta çocukluk ve geç çocukluk dönemi gibi farklı yaş gruplarındaki bireyler üzerinde depresyon düzeylerini etkileyen değişkenlere yönelik çalışmalar yapılabilir. Araştırma sonuçlarına göre depresyon puanları arasında sınıf düzeyleri açısından anlamlı ilişki çıkmıştır. Bu doğrultuda üniversite öğrencilerine yönelik farklı sınıf düzeylerine göre sosyal, eğitsel ve önleyici çalışmalara yer verilebilir. Sosyal bağlamda üniversite öğrencileri üzerinde farklı sınıf düzeylerine göre kaygı düzeyleri gibi farklı araştırmalar yapılabilir. Önleyici çalışmalar bağlamında üniversite öğrencilerinin farklı sınıf düzeyleri üzerinde depresyon düzeylerine yönelik tarama çalışmaları yapılabilir ve sınıf düzeylerine göre depresyona yönelik risk altındaki gruplara psiko-eğitim programları sağlanabilir. Eğitsel boyutta ise üniversitelerde depresyona ve depresyonu etkileyen unsurlara yönelik çeşitli sunumlar ve seminerler gerçekleştirilebilir.

Araştırma sonuçları doğrultusunda üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyleri üzerinde depresyon puanları arasında etkili olan değişkenin, “yaş” değişkeni olduğu sonucu elde edilmiştir. İkinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri arasında yirmi yaşından büyük olanların depresyon puan ortalamalarının yirmi yaşından küçük olanlarına göre daha yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu bağlamda yirmi yaşından büyük olan bireylerin depresyon düzeylerinin daha yüksek çıktığı göz önüne alındığında ileriki araştırmalarda farklı yaş gruplarında depresyonu etkileyen değişkenlere yönelik çalışmalar yapılabilir. Bu doğrultuda “genç yetişkinlik”, “orta yetişkinlik”, “geç yetişkinlik” gibi farklı gelişim evrelerine yönelik bireyler üzerinde depresyon ve depresyonu etkileyen değişkenleri inceleyen çalışmalara yer verilebilir. Buna ek olarak farklı yaş gruplarında depresyonla ilişkili olabilecek değişkenlere ilişkin çalışmalarla birlikte ilgili olabilecek değişkenlerle ilişkili önleyici ve eğitsel çalışmalara yer verilebilir. Önleyici çalışmalar kapsamında farklı yaş gruplarında depresyonu etkileyen değişkenlere yönelik tarama çalışmaları yapılabilir ve farklı yaş gruplarındaki

bireylere yönelik psiko-eğitim çalışmaları sağlanabilir. Eğitsel boyutta ise farklı yaş gruplarında depresyon açısından risk oluşturabilecek değişkenlerle ilgili çeşitli seminerler ve sunumlar yapılandırılabilir.

Yirmi yaşından küçük olanlar arasında depresyon puanları açısından etkili olan başka bir değişkenin ise “öğrencilerin okudukları bölümler” olarak bulunmuştur. Araştırma bulgularına göre sırasıyla incelendiğinde “finans ve bankacılık”, “hukuk” “felsefe” ve “sosyoloji” bölümlerinde okuyan öğrencilerin depresyon puan ortalamaları, “ziraat”, “fen bilimleri”, “dil”, “tarih” ve “coğrafyada” okuyan öğrencilerin depresyon puan ortalamalarına göre ve “sanat”, “spor”, “bilgisayar ve mühendislik” puan ortalamalarına göre daha yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu bağlamda ileriki çalışmalarda farklı bölümlerde okuyan üniversite öğrencilerinin depresyon düzeyleri karşılaştırılabilir ve farklı bölümlerde okuyor olmanın depresyon üzerindeki etkisine yönelik çeşitli araştırmalar yapılabilir. Buna ek olarak farklı bölümlerdeki üniversite öğrencilerine yönelik önleyici ve eğitsel çalışmalara yer verilebilir. Depresyon düzeyi açısından daha üst belirti gösteren bölümlerde okuyan öğrencilere yönelik düzenli psiko-sosyal destek ortamları oluşturulabilir. Farklı bölümlerde okuyan öğrencilere yönelik depresyonla ilişkili olan değişkenlerle ilgili çeşitli seminerler ve sunular gerçekleştirilebilir. Buna ek olarak depresyon düzeyi açısından daha düşük belirti gösteren bölümlerde depresyon belirtilerini azaltan değişkenler araştırılabilir. Bu değişkenlerin öğrencilerin okudukları bölümle nasıl ilişkili olduğuna yönelik çeşitli çalışmalara yer verilebilir.

KAYNAKÇA

- Aktekin, M., Karaman, T., Yiğiter, Y., Erdem, Ş., Erengin, H. & Akaydın, M. (2001). Anxiety, depression and stressful life events among medical students: a prospective study in Antalya, Turkey. *Medical Education*, 35, 12-17.
- Altun, R. (2015). Dindarlık ve Depresyon İlişkisi, *International Journal of Humanities and Education*, 1:1, 15-42
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Washington, DC: Author.
- Aydın, B. (1990). Üniversite öğrencilerinde depresyon, biişse çarpıtmalar ve akademik başarı. *Atatürk Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 27-36.
- Aytaç, M. ve Öngen, B. (2012). Doğrulayıcı faktör analizi ile yeni çevresel paradigma ölçeğinin yapı geçerliliğinin incelenmesi. *İstatistikçiler Dergisi*, 5, 14-22.
- Bal, L. (2010). *Antisosyal İnanç ve Tutumlar Ölçeği'nin Uyarlama Çalışması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi: Adana.
- Beck, A.T., Ward, C. H., Mendelson, M., Mock, J., & Erbaugh, J. (1961) An inventory for measuring depression. *Archives of General Psychiatry*, 4, 561-571.
- Beck, A. T. (1967). *Depression: Causes and treatment*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Beck, A. T., Epstein, N., & Harrison, R. (1983). Cognitions, attitudes and personality dimensions in depression. *British Journal of Cognitive Psychotherapy*.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: temel kavramlar ve ölçek geliştirme kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32, 470-483.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (4. Basım) Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Conboy, J. K. (1994). The effects of exercise withdrawal on mood states in runners. *Journal of Sport Behavior*, 17(3), 188-203.
- Çelikel, F., Ç. ve Erkorkmaz, Ü. (2008). Üniversite öğrencilerinde depresif belirtiler ve umutsuzluk düzeyleri ile ilişkili etmenler. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 45, 122-129.
- Cha, E.-S., Kim, H., K. & Erlen, A., J. (2007). Translation of scales in cross-cultural research: issues and techniques. *Jan: Research Methodology*, 58 (4), 386-395.
- Dilbaz, N., & Seber, G. (1993). Umutsuzluk kavramı: Depresyon ve intiharda önemi. *Kriz Dergisi*, 1(3), 134-138.
- Doğan, İ. (2003). Holştayn ırkı ineklerde süt verimine etki eden faktörlerin CHAID analizi ile incelenmesi. *Ankara Üniv Vet Fak Derg*, 50, 65-70,
- Doğan, N. ve Başokçu, T., O. (2010). İstatistik tutum ölçeği için uygulanan faktör analizi ve aşamalı kümeleme analizi sonuçlarının karşılaştırılması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 1 (2), 65-71.
- Dowd, E. T. (2004). Depresión: Theory, assessment, and new directions in practice. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 4(2), 413-423.
- Durak, A. ve Palabıyıkoglu, R. (1994). Beck umutsuzluk ölçeği geçerlilik çalışması. *Kriz Dergisi*, 2 (2), 311-319.
- Eisenberg, D., Gollust, S., E., Golberstein, E. & Hefner, J., L. (2007). Prevalence and correlates of depression, anxiety, and suicidality among university students. *American Journal of Orthopsychiatry*, 77 (4), 534-542.
- Engin, E., Kaçmaz, E. D., & Uğuryol, M. (2016). Türkiye'de hemşire olma kaygısı: varoluşçu felsefe bakış açısıyla bir gözden geçirme. *Journal of International Social Research*, 9 (43).
- Freud, S. (1917). Mourning and melancholia. *Standard edition*, 14(19), 17.

- Furr, S., R., Westefeld, J., S., McConnell, G., N. & Jenkins, J., M. (2001). Suicide and depression among college students: a decade later. *Professional Psychology: Research and Practice*, 32 (1), 97-100.
- Guillemin, F., Bombardier, C., & Beaton, D. (1993). Cross-cultural adaptation of health-related quality of life measures: literature review and proposed guidelines. *Journal of clinical epidemiology*, 46(12), 1417-1432.
- Inam, S., N., B., Saqib, A. & Alam, E. (2003). Prevalence of anxiety and depression among medical students of private university. *Journal of Pakistan Medical Association*. http://jpma.org.pk/full_article_text.php?article_id=2064 adresinden edinilmiştir.
- İbrahim, A., K., Kelly, S., J., Adams, C., E. & Glazebrook, C. (2013). A systematic review of studies of depression prevalence in university students. *Journal of Psychiatric Research*, 47 (3), 391-400.
- Kalaycı, Ş. (2005). Faktör analizi. (321-331). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Şeref Kalaycı (Editör). Asil Yayın Dağıtım LTD. ŞTİ.: Ankara
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncı
- Kassel, J., D., Bornovalova, M. & Mehta, N. (2007). Generalized expectancies for negative mood regulation predict change in anxiety and depression among college students. *Behaviour Research and Therapy*, 45 (5), 939-950.
- Khalsa, S. R., McCarthy, K. S., Sharpless, B. A., Barrett, M. S., & Barber, J. P. (2011). Beliefs about the causes of depression and treatment preferences. *Journal of Clinical Psychology*, 67(6), 539-549.
- Kim, O. (2001). Sex differences in social support, loneliness, and depression among Korean college students. *Psychological Reports*, 88, 521-526.

- Labbe', E., Schmidt, N., Babin, J. & Pharr, M. (2007). Coping with stress: the effectiveness of different types of music. *Psychophysiol Biofeedback*, 32, 163-168.
- Lauber, C., Falcato, L., Nordt, C., & Rössler, W. (2003). Lay beliefs about causes of depression. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 108(s418), 96-99.
- Leino, E., V. & Kisch, J. (2005). Correlates and Predictors of Depression in College Students: Results From the Spring 2000 National College Health Assessment. *American Journal of Health Education*, 36 (2), 66-74.
- Lewinsohn, P. M. (1974). A behavioral approach to depression. In R. J. Friedman, & M. M. Katz (Eds.), *The psychology of depression: Contemporary theory and research* (pp. 157e178). New York: John Wiley & Sons
- McLeod, S. A. (2015). Psychological Theories of Depression. Retrieved from www.simplypsychology.org/depression.html
- Mukba, G. (2013). Üniversite Öğrencilerinde İlişki Bağımlılığının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Naito, M., Kijima, N. & Kitamura, T. (2000). Temperament and Character Inventory (TCI) as predictors of depression among Japanese college students. *Journal of Clinical Psychology*, 56 (12), 1579-1585.
- Oliver, J., M. & Burckham, R. (1979). Depression in university students: duration, reation to calender time, prevalence and demographic correlates. *Journal of Abnormal Psychology*, 88 (6), 667-670.
- Otlu, B., M. (2008). Üniversite öğrencilerinin depresyon düzeyleri ve aile işlevleri: Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 33-35.

- Özdel, L., Bostancı, M., Özdel, O. ve Oğuzhanoglu, N., K. (2002). Üniversite öğrencilerinde depresif belirtiler ve sosyodemografik özelliklerle ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 3, 155-161.
- Öztürk, O. ve Uluşahin, A. (2011) Ruh Sağlığı ve Bozuklukları (11. Baskı) Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri s: 128
- Pehlivan, G. (2006). CHAID analizi ve bir uygulama. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Petrillo, L., D. & Winner, E. (2005). Does art improve mood? A test of a key assumption underlying art therapy. *Art Therapy: Journal of the American Art Therapy Association*, 22 (4), 205-212.
- Rehn, L. P., (2015) Cognitive and Behavioral Theories of Depression. e- Book 2015 International Psychotherapy Institute
- Rocha, M, R., L., Veiga, F., D., Oliveria, R., P., Song, H., E. & Ferreira, M., L. (2013). Health service quality scale: Brazilian Portuguese translation, reliability and validity. *BMC Health Services Research*, 13 (24), 2-5.
- Seligman, M. E. (1974). *Depression and learned helplessness*. John Wiley & Sons.
- Singh, A., Lal, A. & Shekhar (2010). Prevalence of depression among medical students of a private medical college in India. *Online Journal of Health and Allied Sciences*, 9 (4), 1-3.
- Sharma, A., Gupta, S., K., Khare, N. & Agarwal, S., S. (2015). Assessment of depression among medical students of private university in Bhopal, India. *National Journal of Community Medicine*, 6 (2), 161-165.
- Sümer, S., Poyrazlı, S.& Grahame, K. (2008). Predictors of Depression and Anxiety Among International Students. *Journal of Counseling and Development: JCD*, 86 (4), 429-437.

- Stordal, E., Mykletun, A. ve Dahl, A., A. (2003). The association between age and depression in the general population: a multivariate examination. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 107 (2), 132-141.
- Tanhan, F. ve Kayri, M. (2012). Üniversite öğrencilerinin öğretim elemanlarına ilişkin algılarını etkileyen faktörlerin CHAİD analizi yöntemi ile incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12, 807-821.
- Temel, E., Bahar, A ve Çuhadar, D. (2007). Öğrenci hemşirelerin stresle başetme tarzları ve depresyon düzeylerinin belirlenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2 (5), 107-118.
- Thome, J. & Espelage, D., L. (2004). Relations among exercise, coping, disordered eating, and psychological health among college students. *Eating Behaviors*, 5 (4), 337-351.
- Türkçapar, M. H., (2012), *Bilişsel Terapi* (6. Baskı) Ankara: HYB Yayıncılık.
- Üstün, A. ve Bayar, A. (2015). Üniversite öğrencilerinin depresyon, anksiyete ve stres düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 384-390.
- Younger J.B. (1995) The alienation of the sufferer. *Advanced Nursing Science* 17 (4), 53-72.
- Zırhlıoğlu, G. (2011). İnternet Bağımlılığının Chaid Analizi ile İncelenmesi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 2(2), 182-190.
- Zubaran, C., Foresti, K., Schumacher, M., Thorell, R., M., Amoretti, A., Müller, L. & Dennis, L., C. (2013). The Portuguese version of the breastfeeding self-efficacy scale-short form. *Journal of Human Lactation*, 26 (3), 297-303.
- <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/depression> internet adresinden 03.07.2016 tarihinde alınmıştır.

<https://www.mentalhelp.net/articles/psychology-of-depression-psychodynamic-theories/>
internet adresinden 03.07.2016 tarihinde alınmıştır.

<http://www.gelisimpsikiyatri.com/depresyonun-psikodinamigi> internet adresinden
03.07.2016 tarihinde alınmıştır.

http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:CMMaXjmNtn0J:cw.routledge.com/textbooks/9781848720091/downloads/chapter_11/revision_guide_-_psychological_explanations_of_depression.docx+&cd=6&hl=en&ct=clnk&gl=tr internet adresinden 16.06.2016 tarihinde alınmıştır.

Ek. 1 Sosyo-demografik Değişken Anketi

زانباري طور او ءكان

1- رءءءن: () مئ () نئر ()

2- ءءمءن: ()

3- بءش: دارا ببءءنك () كشتوكال () مئوزك () كوئوئر ()

وءرزش () ياسا () ئابورئ () كارطئرئ ()

نمئرئارئ () كئمئا () فئزئا () ئئنطلئزئ ()

سئنءما () كوئمءلئناسئ () بابلؤجئ () IT ()

زمانئ كورءئ () زمانئ عربئ () مئءوو () جوطرافئ ()

(

راطءئانءن () شانؤ () شئوءءكارئ () ماتماتئك ()

(

فءلسءفة () ءءرونناسئ ()

4- قوئاغ: بءكءم () ءووعم () سئئءم () ضوارءم ()

5- بارئ كءسئئئ: خئزانءار () سءلء ()

Ek. 2 Beck Depresyon Ölçeği (Soraniceye Uyarlanmış Formatı)

بەئەدار بويەتەرز كاندئەمفۆرمەتتەدەدر يەتسەر جەمئز سيارەكانبەز انيار بيەكتەتەو او دروستنريكتەر قوۋە
لەقوۋەدلا نيايەسەر جەمئز انيار بيەكانلا تويەدەر بەئەمانەتەو دەتار يەزريت
ئەمفۆرمەتتەنھابۇمبەسنتتويەدەقوۋەنز انسنبەكار دەھينريت ... سوئاسبۇبەئەدار بكر دنتان .

سەرئەشتيار: ش.ي.د: فوئاد تانھان

تويەدەر: كوۋسەرئەكبەر

- 1- 0- ھەست بە دلەتەنطى و خەمۇكى ناكەم. ()
1- ھەست بە دلەتەنطى و خەمۇكى دەكەم. ()
2- ھەردەم دلەتەنط و خەمبارم لىي رزطار. نايم. ()
3- ئەقوۋەندە دلەتەنط و خەمارم ضيبەر بەرطە ناطرم. ()
- 2- 0- دەربارەي داھاتوو غەمطين و رەشبين نيم. ()
1- دەربارەي داھاتوو رەشبينم. ()
2- ضاوقروانى ھيىز شتەك لە داھاتووم ناكەم. ()
3- دەربارەي داھاتووم ھىندە بي ئوميدم ئيم وايە ھيىز شتەك ئي ريك ناخرىتەو. ()
- 3- 0- خۇم وەكوو كەسيكى شكست خوار دوو نابينم. ()
1- وا ھەست دەكەم بە بەراورد لەفەل كەسانى دەقور و بەقورم زور شكست خوار دووم. ()
2- كاتەك ئاور لە رابردوي خۇم ئەدەمەقوۋە واي دەبينم تریەتي لە شكست. ()
3- خۇم بە كەسيكى ئر لە شكست دەبينم. ()
- 4- 0- لە زور شت دا وەكوو ئیشتر ضید و قەدەطرم. ()
1- وەكوو ئیشتر حەز بە ھەموو شتەك ناكەم. ()
2- بۇ لەمەدووا ھيىز شتەك ضیدي تەواوم ئي نابەخشیت. ()
3- لە ھەموو شتەك بيزار دەبم. ()
- 5- 0- بەھيىز شىوۋەتەك ھەست ناكەم كە تاوانبارم. ()
1- ھەندەك جار ھەست دەكەم تاوانبارم. ()
2- زور جار ھەست دەكەم تاوانبارم. ()
3- ھەموو كات ھەست دەكەم تاوانبارم. ()
- 6- 0- ئيم وايە سزادر اوم. ()
1- وا ھەست دەكەم سزا دەدریم. ()
2- ضاوقر يي سزادان دەكەم. ()
3- وا ھەست دەكەم سزا دەدریم. ()
- 7- 0- لەخودي خۇم رازيم. ()
1- لە خودي خۇم رازي نيم. ()
2- لە خودي خۇم تورة دەبم. ()
3- نەفرەت لە خۇم دەكەم. ()
- 8- 0- ئيم وانيە لە كەسانى تر خراثير بيم. ()
1- لە لايتەني لاوازي خۇم و ھەلەكانم رەخنة لە خۇم دەطرم. ()
2- بە ھۆي ھەلەكانمەقوۋە ھەموو كات خۇم بە تاوانبار دەزانم. ()
3- بەرامبەر ھەر كەموكورتەك خۇم بە خەتبار دەزانم. ()
- 9- 0- بىر لەقوۋە ناكەمەقوۋە خۇم بكوزم. ()
1- ھەندەك جار بىر لە خۇكوشتن دەكەمەقوۋە بەلام نايكەم. ()
2- ھەولتي خۇ كوستنم داوۋە. ()
3- فرسەتەك بۇ رەخسابا خۇم دەكوشت. ()
- 10- 0- ئیستا وەك جار ان لە ناخەقوۋە طریانم نایەت. ()

- 1- هتديك جار لة ناخوة طريانم ديت. ()
 2- زوربتي كات دطرييم. ()
 3- ئيشتر دمتواني بطريم بهلام ئيسنا نططر بشمتويت ناظيم. ()
- 11- 0- ئيسنا وءك ئيشتر زور توورة نايم. ()
 1- بغير اورد لطل رابدوو ئيسنا به ناساني تورة دهم. ()
 2- ئيسنا هممو كات تورقم. ()
 3- نغو شنانهي لة رابدوودا ئيدان تورة دقبووم ئيسنا تورقم ناكفن. ()
- 12- 0- ويسني ديدارو طفتووم لطل خلك لة دقت نءاوة. ()
 1- به بزاورد لطل رابدوودا ويسني ديدارو طفتووم لطل خلك كمترة. ()
 2- ويسني ديدارو طفتووم لطل خلك لة دقت داوة. ()
 3- نامتويت لطل هيض كسيك ديدارو طفتووم بكتم. ()
- 13- 0- وءكوو رابدوو دتوانم به ناساني بريار بدقم. ()
 1- وءكوو رابدوو ئيسنا ناتوانم به ناساني بريار بدقم. ()
 2- به به راورد لطل رابدوو زور به زحمات بريار ددقم. ()
 3- ئيتر ناتوانم هيض برياريك بدقم. ()
- 14- 0- كة تماشاي خوم دكلملءناوينة طورانكاري بقدي ناكتم. ()
 1- ئيم واية ئيتررو ناسر ينتر بووم. ()
 2- وا همت دكلم روخسارم طوراوو ناسرين بووم. ()
 3- خوم زور به ناسرين دتبييم. ()
- 15- 0- وءكوو ئيشتر دتوانم بقياشي ئيش بكتم. ()
 1- بو نغو هي هتديك ئيش نءنجام بدقم ئيويسنة هولتي تءاوي بو بدقم. ()
 2- بو نغو هي هتر ئيشيك نءنجام بدقم ئيويسنة زور لة خوم بكتم. ()
 3- ناتوانم هيض ئيشيك بكتم. ()
- 16- 0- دتوانم وءكوو هممو كاتييك بقياشي بخوم. ()
 1- وءكوو ئيشتر ناتوانم به باشي بخوم. ()
 2- وءكوو هتر كاتييك 1-2 كاتدمير زووتر بقخر ديم ، وة خوم لي ناكفويتة. ()
 3- ئيسنا لة ضاو ئيشتر زور زوتر بقخبهر ديم و دوبارة خوم لي ناكفويتة. ()
- 17- 0- وءكوو هممو كات خيرا ماندوو نايم. ()
 1- وءكوو هممو كات زوتر ماندوو دهم. ()
 2- نءنجامداني هتر شتيك ماندووم دكات. ()
 3- وا همت دكلم نغوئدة ماندووم كة تواني نءنجامداني هيض شتيك نية. ()
- 18- 0- وءك هممو كات نارةزووي خواردن دكتم. ()
 1- هممو كات نارةزووي خواردنم باش نية. ()
 2- نارةزووي خواردنم زور كهمي كر دووة. ()
 3- ئيتر هيض نارةزووي خواردن ناكتم. ()
- 19- 0- بقم زوانة هيض كيشم كمي نكردووة. ()
 1- زياتر لة 2 كيلو كيشم دابزبووة. ()
 2- زياتر لة 4 كيلو كيشم دابزبووة. ()
 3- همول ددقم زياتر لة 6 كيلو كيشم دابزيم. ()
- 20- 0- باري تندرستيم زور كاريطريم لي ناكات. ()
 1- بووني ئيش و نازار و تيكسوني طءة ، يان قهيز بوون نيطرانم ناكات. ()
 2- باري تندرستيم نغوئدة نيطراني كردووم نءستهمبير لة شتي ئر بكمةغوة. ()
 3- باري تندرستيم نغوئدة نيطراني كردووم ناتوانم بير لة هيض شتيك بكمةغوة. ()
- 21- 0- لقم ماوئءدا هيض طورانكاريك بو طرنطيدان به بابتي جنسي بقدي ناكتم. ()
 1- لة ئيسنادا به بزاورد لطل رابدوو كمتر طرنطي به بابتي جنسي ددقم. ()
 2- ئيسنا زور كمتر طرنطي به بابتي جنسي ددقم. ()
 3- طرنطيدانم به بابتي جنسي به تءاووتني لءدست داوة. ()

